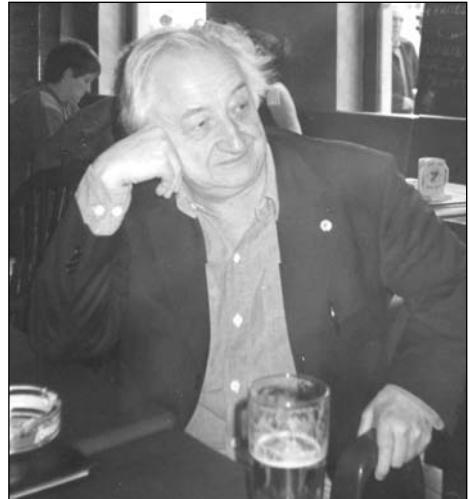

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

ANUL VIII » NR. 296 » 8 – 14 ianuarie 2011 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

Trei răspunsuri de la Dumitru Tepeneag

Rubrică de Bogdan Romaniuc

Dumitru Tepeneag: „În Camionul bulgar n-am avut curaj să duc pînă la capăt ideea de săntier. Am mai încercat și în anii '80, cînd am scris, în franceză, *Pigeon vole* și nici atunci n-am reușit. Măcar atunci, grație acestei cărți, care a fost tradusă în română și în engleză (desi eu cred că e intraductibilă), mi-am dat seama că în felul acesta se poate ajunge la autodictiune..

ÎN » PAGINA 12

De la *Omul duplicat* la meciuri între scriitori debutanți

Retrospectivele Ion Barbu
și Lucian Amarii (Jup)
ÎN » PAGINILE 8-9

CRONICĂ DE CARTE

De ce să mai cîtești un dosar de securitate

C. Rogozanu

„Eu, fiul lor. Dosar de securitate, al lui Dorin Tudoran – dosarul poartă numele său, nu volumul, scris practic de securiști și de turnători...“

ÎN » PAGINILE 10-11

2010 în interviuri și cronici de carte

- » Angela Gheorghiu » Radu Beligan
- » Dorin Tudoran » Alexandru Solomon » Norman Manea
- » Ioan Holender » George Banu
- » Andrei Ujică » Victor Rebengiuc
- » Adelin Petrișor » Alexandru Dabija » Carlos Saura » Michael Lonsdale » Jean-Yves Thibaudet
- » Gabriela Adameșteanu » Cristian Teodorescu » Varujan Vosganian
- » Vasile Ernu » Cătălin Dorian Florescu » Radu Cosașu
- » Radu Pavel Gheo » O. Nimigean
- » Daniela Zeca » Ioana Bradea
- » Ion Vianu

Retrospectivele „Suplimentului de cultură” ÎN » PAGINILE 3-7

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Alianțe, înțelegeri, dialoguri

Lucian Dan Teodorovici

Electoratul e sensibil numai pînă în ziua alegerilor. E o concluzie la care trebuie să fi ajuns de mult liderii noștri politici. Care s-au aliat în ultimii 20 de ani cum au putut, în funcție de culoarul pe care evoluau, fără a ține cont de sensibilități. O primă nepotrivire postrevoluționară: în guvernul Stolojan, 1991, F.S.N.-ul lui Ion Iliescu alături de P.N.L.-ul lui Radu Cîmpeanu. La puțin timp după, în 1992, celebrul patrulater roșu, în care P.D.S.R., tatăl actualului P.S.D., evoluă alături de P.R.M. C.D.R.-ul apoi, care unea forțele de dreapta, nu s-a sfîrtit să se alieze, pentru a conduce România, cu U.S.D. (P.D. + P.S.D.R.), adică dreapta și stînga la un loc, de-a lungul perioadei 1996-2000.

Apropierea noului Partid Umanist (P.U.R.) condus de Dan Voiculescu, actualul P.C., de P.S.D.-ul lui Adrian Năstase n-a fost chiar o surpriză, deși ideologic apropierea n-ar fi fost naturală. Dar putem spune totuși că, pînă în 2004, a existat o perioadă de reașezare, în care așa-zisele „alianțe contra naturii” nu s-au mai produs. Pînă în preajma alegerilor, cu fireștile tatonări anterioare. Mai nimeni dintre cei care voiau P.S.D.-ul alungat de la putere nu s-a obosit să remarcă totuși că Alianța D.A. a fost una între dreapta (P.N.L.) și stînga (P.D.), o stîngă ce avea deja o istorie de opt ani în Internaționala Socialistă.

Iar după 2004, alianțele au luat-o razna. P.C.-ul a sărit din băncile P.S.D.-ului în ale liberalilor și democraților. P.N.L.-ul

a obținut colaborarea parlamentară tacită cu P.S.D.-ul vreme de doi ani. Anul 2009 a dat o lovitură și celor care credeau în puritatea noului partid al lui Traian Băsescu, P.D.-L., care a făcut o alianță guvernamentală cu dușmanul de moarte, cu P.S.D.-ul adică. Un an. Apoi ura a revenit. Alegeri prezidențiale. P.N.L.-ul îl susține cu drag în turul doi, inclusiv pe uriașe panouri electorale, pe candidatul P.S.D.-ului, Mircea Geoană. P.C. merge alături de P.S.D. P.D.-ul, ieșit din Internaționala Socialistă într-o noapte din 2005, pentru a se transforma în P.D.-L., și-ar dorri o nouă alianță cu P.N.L.-ul.

Să-am ajuns la zi. La zi însemnând proaspăta alianță P.N.L. + P.C., sub îndrumarea „părinților” ei, Crin Antonescu și Dan Voiculescu, o înțelegere ce va

purta numele Alianța de Centru-Dreapta (A.C.D.). Dar lucrurile nu se-nchesc aici. Căci liderii numitei A.C.D. și-au exprimat deja speranța că alături le va veni, în curînd, și P.S.D.-ul. Nici o îngrijorare. Dreapta + stînga = love de mult în România, așa că nu se pune problema unor insignificante piedici ideologice. Conjectura cere această dragoste.

Citesc și aud diverse reacții oripilate, venite de astă dată din partea susținătorilor P.D.-L., care „nu-si pot imagina”, candizi, cum se poate întîmpla o asemenea apropiere între partide atât de îndepărțate ideologic. Citesc, aud, îmi vine să rîd. Pentru că acești puriști par a fi trăit într-o plasă cu total altă Românie pînă acum. Par a nu fi auzit de alianțele pe care le-am amintit mai sus.

Sau, dacă au auzit, trebuie că nu li s-au părut deloc ciudate, cătă vreme din ele făcea parte actualul P.D.-L. O amnezie cruntă a putut fi observată, de altfel, imediat după ce marea alianță de guvernare P.D.-L. + P.S.D. din 2009 s-a încheiat. Nici unul dintre pedești sau dintre simpatizanții lor nu și-a mai amintit, cu nici un prilej, că o asemenea alipire, într-un guvern condus de același Emil Boc, s-ar fi produs vreodată. E adeverat, a fost demult. În urmă cu mai bine de-un an.

Demult, de astă dată cu zeci de ani în urmă, undeva pe la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, împotriva comuniștilor se negocia de zor o alianță care azi ar putea părea și mai stranie. P.N.L.-ul, P.N.T.-ul și P.S.D.-ul istoric se străduiau să convingă Mișcarea Legionară să li se alăture pe o platformă anticomunistă. Știu de ce nu s-a realizat acea platformă? Pentru că, în decembrie 1945, s-a produs o altă înțelegere. Una între Partidul Comunist și... aceeași Mișcare Legionară. Evident,

numai trei ani mai tîrziu, pușcările gemee de legionari. Dar istoria ne arată că pînă și cele mai antagonice formațiuni politice pot găsi cai de dialog la un moment dat, dacă oportunitatea le-o cere.

P.N.L. + P.C. deci. Alianța de Centru-Dreapta. Cît de bună din punct de vedere politic este această mișcare, ne vom dumira în timp. Cert e că ar trebui să-lăsăm mai moale cu previziunile de impact asupra electoratului. În România, sensibilitatea electoratalui se consumă pe forumuri, în fața unor sticle de bere, privind la televizor. Cînd e vorba de alegeri, cu totul alte lucruri contează. Poate acele lucruri ce pot fi vîrîte într-o plasă. Poate acele lucruri care se spun la televiziuni, se scriu în ziare. Poate memoria extrem de scurtă a alegătorului român. Sau, mai degrabă, toate la un loc. Cert e că politicienii știu mai bine decît noi. Tocmai ăsta-i motivul pentru care își amintesc că există un alegător numai în perioadele electorale.

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI:

Într-un an nou

Radu Pavel Gheo

În Statele Unite oamenii au obiceiul ca la începutul unui nou an să adopte simbolice așa-numitele *resolutions*, angajamente sau decizii personale legate de atingerea unui anumit tel. Noi preferăm să nu luăm astfel de decizii, adesea pripite („Eu de la 1 ianuarie nu mai fumez”) și care, în caz de eșec, îți pot reduce respectul de sine. Poate că suntem mai lipsiți de inițiativă – sau, cine știe, mai realiști –, dar e mai ușor să ne dorim lucruri. Dacă ele se întîmplă, ne bucură ca și cum le-am fi adus chiar noi la viață, iar dacă nu se întîmplă... nu se întîmplă și gata.

Așa că, deși evit și eu angajamentele de Anul Nou, nimic nu mă oprește să îmi doresc lucruri. Din cele mai extravagante. Unele, pur personale, le păstrează în intimitate, dar altele, care țin de viață cetății (mă rog, a României), mă bucura să le exprim. Adică să visez.

De exemplu, mi-ă dori ca, începînd de anul acesta, profesorii și medicii din România să aibă salariile parlamentarilor, iar parlamentarii să aibă salariile medicilor și profesorilor din prezent. Deși sună a dorință răutăcioasă, e mai realistă decît pare.

Pentru o națiune nu există lucruri mai importante decît sănătatea fizică și dezvoltarea intelectuală. Cînd cetățenii țării

sînt sănătoși și au parte de o asistență medicală de calitate, forță de muncă a țării sporește. În ceea ce privește educația, e limpede: dacă educația cetățenilor unei țări și de mîna a treia, țara respectivă nu are nici o sansă să prospere economic, iar locuitorii ei să întrebe condamnați la ignoranță și săracie. Din astfel de țări oamenii emigreză cu milioanele, iar forța de muncă rămasă e una slab pregătită, sortită să facă munci necalificate și prost plătită. Iar cum medicii și profesorii sănătoși sunt plătiți prost, acestea sunt rezultatul: România va deveni în scurt timp o țară subdezvoltată, de semianalfabeti cu diplome à la Bologna care vor trăi din munci prost plătite, troc și ciupeli. Oamenii vor trăi puțin, vor face puțini copii, cei mai bine pregătiți vor emigră, iar populația țării va scădea rapid.

În ceea ce privește Parlamentul României, lucrurile sănătoșe și mai clare: indivizi aceia care muncesc puține zile pe săptămînă, chiulesc cît vor (închipuiți-vă un profesor chiulind de la ore cam cît chiulește un senator de la parlament!) și decontează o mulțime de cheltuieli nu au nevoie de prea mulți bani de buzunar. În plus, cei care se vor încăpățâna să obțină o asemenea funcție prost plătită, deci cvasi-onorifică, ar putea fi mai bine intenționați decît gușații grași de azi. Iar dacă nu, ce pierdem?

Tot în plan politic mi-ă mai dorit ceva ce trebuia să se întîmple: reducerea radicală a numărului parlamentarilor și comasarea celor două camere într-o singură. Știu, s-a spus că o democrație funcțională are nevoie de două camere, cu funcții bine definite – dar România nu e o democrație funcțională, ci o oligarchie. Cel puțin două sute de membri ai parlamentului fac figurație și votează așa cum le spun liderii de grup. Ar fi, evident, mai economicos să rămînem doar cu liderii de grup. Rezultatele ar fi aceleași și mîine, ba chiar și peste cincizeci de ani, căci între timp, deși clasa politică s-a înnoit, tinerele vlăstare sănătoșe sunt la fel de jalinice ca și părinții lor politici.

În fine, mi-ă mai dorit – și astă cît mai repede – descentralizarea și regionalizarea României. O astfel de măsură ar dinamiza economia și ar încuraja inițiativele locale, azi blocate adesea de birocracia centrală. Dincolo de obsesile antimaghiare, principala piedică în calea acestei reforme administrative și teama centralului de a pierde pîrghiile decizionale (și banii pe care îi reprezintă acestea – fie că le spunem șpăgi, comisioane sau taxe). Pînă și președintele țării, care (ca să-l cităm pe un adversar clasic al acestuia) în perioada alegerilor umbla toată ziua cu regionalizarea în gură, acum pare să fi uitat de ea – ca și de parlamentul unicameral.

Sigur, și-aș mai dorit eu multe ție, dulce Românie, dar, cum bănuiesc că prea puțin din toate asta se va întîmpla, mai las vise și pentru anul viitor.

SUPLEMENTUL LUI JUP

CU ENTHUSIASM, DIN NOU LA LUCRU...

Interviurile anului 2010

SOPRANA ANGELA GHEORGHIU:

ACTORUL RADU BELIGAN:

Vrem să auzim pe scenă ceea ce am ascultat acasă. Am devenit din ce în ce mai surzi

Sînteți în cea mai bună perioadă a carierei dvs. și vă împărțiți statul de real superstar liric cu foarte puțini colegi. Există mai sus de atât?

Star, superstar, vedetă, divă... Cuvintele acestea sunt atât de folosite azi, inclusiv pentru cineva care prezintă o pereche de pantaloni! Tocmai de aceea, de fiecare dată cînd aud aşa ceva, îl întreb pe cel din fața mea: „Tu știi de unde vine cuvîntul divă?“.

Dar dovele pentru Angela Gheorghiu cine sunt?

Te referi la cîntăretele de azi? Cecilia Bartoli, Renée Fleming, Anna Netrebko, Karitta Mattila, Natalie Dessay...

Nu mai vorbesc de divi, pentru că sunt o mulțime de tenori și baritoni senzaționali! Absolut toată lumea cu care am cîntat – nu e nici un secret, puteți întreba pe toată lumea – poate să înțeleagă prietenia adevărată care ne leagă. (Interview de Marius Constantinescu)

„Actoria e o meserie care se ia prin osmoză“

„Teatrul nu mai e ce-a fost. Nu mai sînt spectacolele pe care le-am făcut cînd erau director la Naționalul bucurian, cu *Romulus cel Mare*, cu *Caligula*, cu *Zbor deasupra unui cuib de cuci*, mari spectacole, grandioase.

Ei, acum se fac niște improvizări, totul e pe fugăreală, toată lumea fugențează să mai cîstige un ban în plus, nu se mai concentrează pe ceea ce face, eu personal sunt dezolat de această atmosferă. În ceea ce privește tineretul, e o năvală de nechetați, din pricina faptului că s-a dat drumul la tot felul de școli particolare, care iau sute de elevi d-ăștia... fabrică de someri. Ce-o să facă ăștia? Păi, pe vremea cînd am început eu, sita era foarte deasă, sita vieții. Noi am fost doisprezece la doamna Bulandra și am făcut teatru doi. Eu și Cela Dima. Ceilalți s-au făcut avocați, notari, negustori și aşa mai departe.

Era mult mai dur, acum văd că dau toti năvală... bine, acum sunt și alte posibilități, e televiziunea, vin peste noapte, ajung mari vedete, mi-e greață, că de-aia nu mă duc la televizor, de-aia, lîngă toți căcații, fără studii de

specialitate, fac o Economie, o Hidrotehnică acolo, și-s mari vedete TV, nu știu ce-s.

Dar îți spuneam de Mihail Sebastian. El mi-a spus atunci, iesind de la o piesă dintr-asta, la care abia puneam piciorul pe scenă și lumea ha, ha, ha! și aplauze, zice: «Știi de ce?, că sunt unele succese – asta n-am s-o uit pînă muri – care pot deveni o lespede de mormînt. Să fii atent pe ce drum mergi, trebuie să lași teatrul ăsta facil, să ataci și-un

repertoriu important cu roluri complexe». Si primul pas l-am făcut cu ajutorul lui, el scriindu-mi rolul din *Stea fără nume*.

Atunci a fost un viraj în cariera mea, abordînd roluri pline de lirism și poezie și... A fost un pas foarte important pe care l-am făcut, apoi am atacat roluri de mare factură, din ce în ce mai complexe, mai grele...“ (Interview de Alex Savitescu și Ciprian Butnaru)

DORIN TUDORAN A PUBLICAT O PARTE A DOSARULUI SĂU DE SECURITATE: EU, FIUL LOR

„Nu am scris această carte. De fapt, m-a scris ea pe mine, de două ori“

„Problema care rămîne, una de moralitate, este că astfel de surse, care dau informații aiurea, nu dispar după astfel de experiențe, continuă să producă informații pentru Securitate anii și ani la rînd, deși unii ofițeri știu că asemenea oameni mint de dimineață pînă seara, din motive absolut personale: din invidie, din ură, pentru că aşa sunt ei făcuți și nu pot spune adevărul. În concluzie, trebuie o foarte mare atenție în momentul în care citești aceste documente. În plus, ele trebuie corroborate și cu alte surse. Cineva mă întreba ce înțeleg eu prin surse și ce fel de surse secrete am avut. Nu am avut nimic. Se întîmplă că noi vorbim foarte mult despre lucruri și citim foarte puțin. Există cărți de documente apărute în România pe care nu le citești nimeni. Este o carte în două volume, despre cum a fost creată Securitatea, începînd cu primul document. Aici sunt niște informații extraordinare, cum ar fi raportările lunare și trimestriale ale tuturor diviziilor Securității. Poți găsi acolo informații pe care să le coroborezi cu cele din dosarul tău. Domnul colonel Ilie Merce, faimosul membru al Parlamentului din partea României Mari și mare democrat așa, care spune că n-a făcut, n-a dres acolo, în raport, semnat ad labbam, cu mînă lui, spune de fapt ce s-a făcut. E greu să-ți dai cu părerea dacă nu verifici aceste documente pînă nu mai ai aproape nici un fel de dubiu.“ (Interview de Elena Vladăreanu)

REGIZORUL ALEXANDRU SOLOMON:

„NU CRED CĂ SECRETUL ESTE SĂ NE FACEM LOC LA MASA LOR“

„Există un soi de timiditate în societatea românească, dublată pe de altă parte de agresivitate anonimă. Dacă deschizi forumurile de pe Internet toată lumea e curajoasă. În schimb, cînd e vorba de zis ceva public, mai puțin. Dar eu nu văd ce am riscat, pentru că, în fond, oamenii au acceptat să apară în film, ei au ales în ce situație vor să apară – sigur, la solicitarea mea, dar ei au fost de acord – și au spus ceea ce au vrut să spună. Principiul meu a fost mai degrabă să îl las pe ei să povestească cum și-au clădit business-urile asta în 20 de ani, ce cred ei despre cum s-a clădit capitalismul românesc, aşa încît mi s-a părut că e important să-i înțelegem pe ei și în oglinda lor să ne recunoaștem și pe noi puțin.“ (Interview de George Onofrei)

Alex Savitescu: „Prima calitate a unui jurnalist este să știe să asculte: să-l asculte pe omul din fața sa, să intervină atunci cînd trebuie, să-l amendeze dacă situația impune acest lucru, să-l încurajeze să spună chestiuni relevante din punct de vedere jurnalistic, să, să, să...”.

Norman Manea: Dezbaterile publice sînt la noi „tarate” de repudieri ranchiunoase

„M-aș referi la două evenimente recente, contradictorii, ca atîtea altele din viața noastră politică, socială, culturală și care au ocupat cam toată atenția presei: dialogul Herta Müller-Gabriel Liiceanu și decesul poetului Adrian Păunescu. Reacția audienței de la Ateneu putea fi cîtită ca un oprobiu adus „adaptabilității” românești, inclusiv a intelectualității care rareori a reaționat față și ferm contra dictaturii. Adulația populară (ca să nu mă mai refer și la „onorurile militare” sau malele elogii dinspre clasa politică) la adresa fostului tribun ubicuu al ceaușismului ar arăta, dimpotrivă, o mare îngăduință, nu față de lipsa de curaj și revolta anti-comunistă, ci chiar față de un colaboraționism profitabil și nu rareori abject. Este asta realism, realism magic, mitic (de la Mitică!), mistic, absurd sau găsim alte calificative? Vă las libertatea să optați.” (Interviu de Alina Purcaru)

GEORGE BANU: „IMPERATIVUL ARTEI MODERNE ESTE EXCLUDAREA STEREOTIPURILOR”

„Teatrul, spre deosebire de cinematografie și, mai ales, de televiziune, se adresează unor minorități, care uneori sînt foarte active, dar sînt minorități legate de această plăcere de a te afla într-o sală de teatru în care vezi oameni vorbind în fața ta, în care auzi cuvinte; dar aceste publicuri sînt complet diferite. Formula aceasta, «ce vrea publicul», este o absurditate pentru

că nimeni nu știe exact ce vrea publicul. Este ca atunci cînd scrii o carte și editorul îți spune: «Asta merge». Asta merge însă după ideea lui, nu e neapărat o idee împărtășită sociologic, obiectiv formulată. Eu cred că, atunci cînd regizorul spune: «Asta vrea publicul», spune de fapt ce vrea să facă el pentru un public pe care vrea să îl tușeze, căruia vrea să i se adresee. Deci formula este foarte valabilă, putînd să spună: «Asta vrea publicul pe care îl caut eu». Sîi nu e vorba de a valoriza un public față de alt public. Sînt publicuri diferite, oamenii au nevoie de hrană spirituală sau hrană teatrală diferite. Să fii într-o sală cu o mie de persoane sau într-o sală cu 80 de spectatori sînt două experiențe complet diferite în care un spectator se poate satisface.” (Interviu de George Onofrei)

Moderatorsul

Speciile jurnalistice continuă să fie dărîmate cu mult sîrg și pe toate canalele. Acum o lună, aflată de la Consiliul Național al Audiovizualului că Eugenia Vodă nu ar trebui să-și facă meseria de interviewator, așa cum se face ea dintotdeauna. Joi seara, am constatat că a modera înseamnă a tace, a zîmbi candid și a pune întrebări cu convingerea unui canibal care promovează vegetarianismul. Emisiunea despre care vorbesc, difuzată tot de

Televiziunea Națională, a fost o „Ediție Specială” al cărei invitat s-a lăfăit, fără să fie deranjat vreo milisecundă, pe ecranul public. Mai cînd ar fi fost ca acestuia să i se pună în față trei microfoane și să fie lăsat să-și spus discursul, fără să-l deranjeze nimeni.

Invitatul „Ediției Speciale”, nimeni altul decât președintele Traian Băsescu, a avut-o în față pe o domnișoară numită Ramona Avramescu. Evit să-i spun moderatoare, tocmai pentru

că dînsa a reușit să eludeze, în 50 de minute, toate calitățile pe care ar trebui să le manifeste un jurnalist aflat într-o asemenea postură. Nu are rost să fac aici decalogul calităților unui moderator, dar trebuie spus că prima calitate a unui jurnalist este să știe să asculte: să-l asculte pe omul din fața sa, să intervină atunci cînd trebuie, să-l amendeze dacă situația impune acest lucru, să-l încurajeze să spună chestiuni relevante din punct de vedere jurnalistic, să, să, să... Domnișoara Avramescu a reținut, din raționamentul de mai sus, doar prima parte: să-l asculte pe invitat.

Îngrijorător este faptul că televiziunile românești promovează două tipuri false de moderator: cele private aruncă în prime-time țăță isterică sau bărbătușul oficat, cea publică, mielușelul mut. Nu vreau să duc în derizoriu o discuție cît se poate de serioasă din punct de vedere deontologic și jurnalistic, însă nu pot să nu îmi amintesc de tipologia pe care au realizat-o doi autori americanii, Fitch De Brad și Mike McCurry, într-o carte numită *Media Relations Handbook for Agencies, Associations, Nonprofits and Congress*. Aceștia scriu că, în țara unde

talk-show-urile și moderatorii nu se reinventează după interese de moment, există trei tipuri de interviewatori: „Pussy Cat” – cei care le lasă invitaților spațiu de desfășurare, „Tasmanian Devil” – cei ce fac chestii neobișnuite în emisiunile lor și „Snarling Lion” – jurnaliștii caustici și agresivi.

Știu, ați fi tentați să o includeți pe domnișoara mută a TVR în categoria „Pussy Cat”. Dar, ca să nu

las loc de ambiguități, scurtele descrieri ale celor trei tipuri de moderator nu rezumă defectele acestora, ci strategiile pe care ei le adoptă pentru a-și descoase oponenții. În privința Ramonei Avramescu și, prin extindere, a Televiziunii Publice, am găsit o singură trăsătură aproximativ tangentă cu o pisică: capacitatea de a toarce eficient, în preajma oricărui invitat din sfera puterii politice.

FOSTUL DIRECTOR AL OPEREI DE STAT DIN VIENĂ, IOAN HOLENDER:

„Și totuși sînt Holender și nu sînt mai puțin decît am fost“

„Nu! Nu m-au iubit și foarte mulți au fost bucurosi că nu mai sunt director. Si predecesorul meu (Dominique Meyer – n.r.), care conduce institutul într-un mod foarte cunoscut, a spus: «Nu, de la mine să nu vă aşteptați la declarații politice, eu vin din Franță, sunt un oaspete al acestei țări, rostul meu e de a conduce artistic Opera!»... «Slavă Domnului că astă nu se mai bagă!» Astă e o parte! Pe de altă parte, instituția Operei din Viena și-a câștigat o notorietate mondială nu numai din motivele de calitate a spectacolelor, ci și prin faptul că stămult mai curați și mult mai verticali. Iar lucrurile pe care le-am spus și pe care le-am făcut, aducerile aminte, toate au ajuns pînă la Londra și la New York, pînă în «The Times» și «New York Herald Tribune».

Notorietatea Operei din Viena s-a datorat și lucrurilor pe care le-am spus, și lucrurilor pe care le-am făcut. Am schimbat edificiul acestei Opere de 140 de ani, am făcut opera pentru copii: «De Holender am avut noi nevoie, ca să vină din Timișoara astă nenorocită, ca să ne schimbe fațada Operei din Viena pentru o operă de copii!». Astăzi, dacă ai reveni și ai încerca să faci să dispară opera astă de copii, ar fi imposibil! Face spectacole în stradă – astăzi sînt mari succese, iar vienezii salută toate schimbările, cu condiția

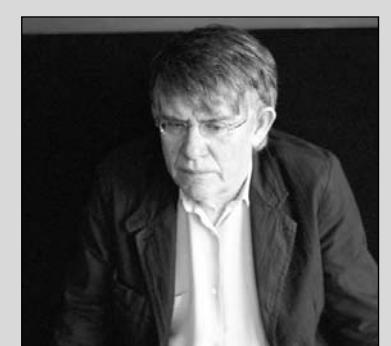
ca totul să rămînă așa cum a fost. Ei, nu mai e așa cum a fost! Gustav Mahler, cu siguranță cea mai mare personalitate dintre directorii Operei din Viena – 10 ani a fost director –, nu a avut nicăi măcar o cămară denumită după el.

Eu am schimbat o sală, care se numea altfel, după un pictor fără calitate, dar foaarte cunoscut!, cu o mare carieră în timpul nazismului, și am botezat-o Sala «Gustav Mahler».

(Interviu de Alex Savitescu)

ANDREI UJICĂ DESPRE AUTOBIOGRAFIA LUI NICOLAE CEAUȘESCU

„Slavă Domnului, mi-a ajuns! Am făcut tot ce am putut de cînd mă știu să nu am contact direct cu comunismul. Am avut mult mai mult de-a face cu toată problematica astă în momentul în care el a dispărut, dintr-o nevoie de înțelegere mai corectă a propriei biografii. Am spus că toată munca astă la mine a avut un pronunțat accent biografic. Mă simt ușurat, ca să spun așa. Ușurat întîi de toate pentru că am dus o muncă foarte mare pînă la capăt. Mi-am spus (și le-am spus și altora) tot ce am avut de spus deocamdată pe subiectul astă.” (Interviu de Iulia Blaga)

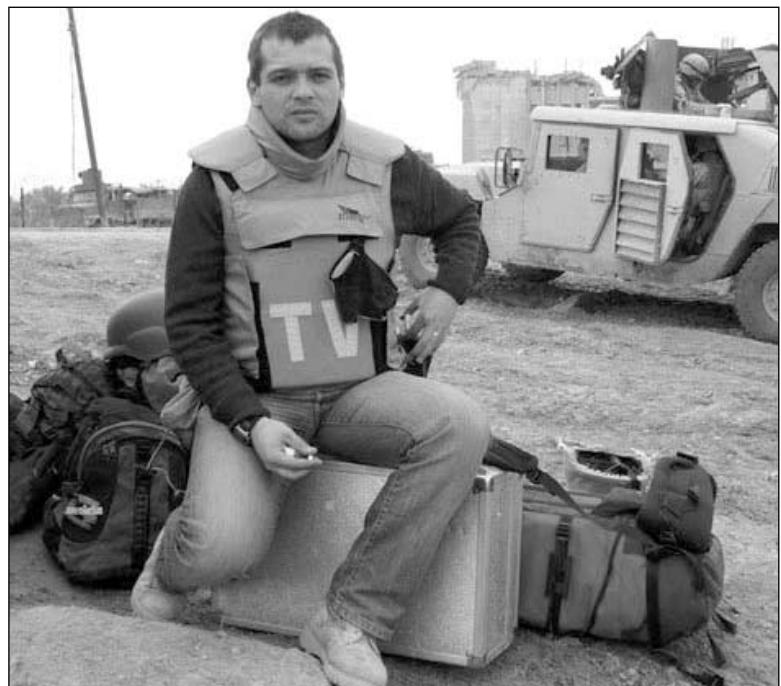

LA LOC teleCOMANDA
Alex SAVITESCU

ADELIN PETRIȘOR A LANSAT RĂZBOAIELE MELE

„Fundurile multor jurnaliști au luat forma fotoliilor din studiouri“

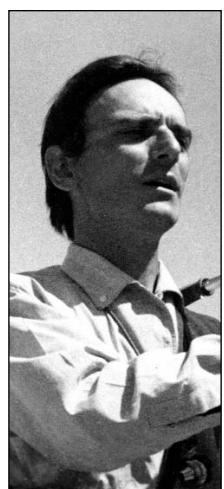
„Andrei Pleșu spune, pe coperta a patra, că nu am privirea oțelită și par mai fragil decât ar trebui să pară un corespondent de război. Cred că domnul Cristian Tudor Popescu trăiește aceeași amărițiune a jurnalismului, iar «soldat» este folosit în sensul de om care încearcă să mai facă jurnalism. Si nu că aş fi singurul, Doamne ferește! De obicei, sunt un om modest și îmi văd lungul nașului, dar sunt puțini în momentul acesta care filmăză, documentează, montează și dau pe post diverse materiale. Fundurile foarte multor jurnaliști au luat acum forma fotoliilor din diverse studiouri, iar jurnalistul nu mai face ce trebuie să facă, adică să iasă pe teren, să filmeze, să monteze, ci dă pur și simplu din gură, discută pe orice temă. Cred că de astăa a folosit termenul de soldat, în sensul că suntem cîțiva, încercăm să mergem înainte și să facem, cu bune și rele, jurnalismul acela, dacă îmi permiteți englezismul «old-fashioned way».“ (Interviu de George Onofrei)

REGIZORUL ALEXANDRU DABIJA:

„Nu numai că nu știm să ne vindem, noi nu știm să ne cultivăm. Nu știm să respectăm foarte tare diferențele. Dacă apucăm să ne placă foarte mult un lucru care a prins, ne chitim pe el. Într-un fel, suntem extrem de conservatori. Sau invers: dacă apucăm s-o luăm pe calea teatrului agresiv, de «blood and sperm» și de înjurături, o ținem pe calea asta pînă și se acrește să auzi numai «Ce p... mea!» peste tot. Deci varietatea ne diferențiază, în primul rînd.“ (Interviu de Alex Savescu)

Regizorul spaniol Carlos Saura: „Artistul este cel care își cunoaște cel mai puțin creația“

„Artistul este cel care își cunoaște cel mai puțin creația. Nu-mi place să vorbesc despre filmele mele pentru că ce e facut e bun facut. Uneori mă văd nevoit să vorbesc pentru că vin diverse persoane care mă întrebă: «Dar de ce ai

făcut nu știu ce lucru?», iar eu trebuie să gîndesc retrospectiv și să-mi amintesc. Nu-mi place să vorbesc despre filme pentru că nici nu sună îndrăgostit de ele. Ba aş merge mai departe și aş spune că, odată ce am terminat turnarea unui film, odată ce mi-am pus semnat, aş prefera să nu mai știu nimic despre el, ce se întîmplă cu el, la ce festivaluri

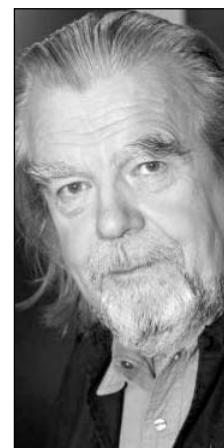
merge. Dacă s-ar putea, aş vrea să mă detașez complet de el. Însă niciodată nu am reușit să fac asta. Producătorii mă obligă să merg la festivaluri, să-mi susțin filmele, să vorbesc cu criticii. Eu însă, după ce am terminat filmul, nu vreau nimic altceva decât să mă duc la mine acasă și să nu mă mai deranjeze nimeni. Astă ar fi visul meu.“ (Interviu de Elena Vlăduțeanu, traducere de Codruța Ruseanu)

Actorul Michael Lonsdale: „Cînd încerc să lucrez un rol mă plăcășesc foarte repede“

În cei 79 de ani împliniți în 24 mai, a jucat în peste 200 de filme (inclusiv telefilme) semnate, printre alții, de Jean-Pierre Mocky, Gérard Oury, Michel Deville, Orson Welles (*Procesul*), François Truffaut (*Baisers volés sau La mariée était en noir*), Louis Malle (*Le souffle au cœur*), Fred Zinnemann (*Ziua şacula lui*), Joseph Losey (*Mr. Klein*), Jean-Jacques Annaud (*Numele trandafirului*), Claude Sautet (*Nelly et Mr. Arnaud*), James Ivory (*Rămăștele zilei*), Steven Spielberg (*Munich*), Alejandro Amenabar

(*Agora*). A jucat chiar și într-un film din seria Bond (*Moonraker*, 1979).

„Am trăit în Maroc de la 9 pînă la 19 ani. Războiul ne-a prins acolo – pe mine și pe ai mei – și nu ne-am mai putut întoarce în Europa. Am trăit alături de acești oameni învățînd să-i înțeleag. Au o inimă, o inteligență și o bunătate extraordinare – lucruri pe care le-am regăsit cînd am revenit în Maroc pentru filmările la *Des hommes et des dieux*. Toți arabii pe care i-am cunoscut cu această ocazie au fost simpatici și calzi. Faptul că îi cunoșteam pe arabi de dinainte m-a ajutat pentru că era important ca acești călugări să știe că arabi trăiesc în altă limbă și în altă credință, dar au o foarte, foarte puternică idee despre rostul vietii și despre importanța de a fi corect. De altfel, Starețul Christian de Chergé știa Coranul, îl citise. E extrem de important

pentru arabi să știi și să respecti lucrurile în care ei cred. Acesta a fost, în opinia mea, unul dintre motivele pentru care el n-a vrut să plece: nu i-a putut părăsi pe acești oameni, nu voia să devină un dezertor. Una dintre scenele care n-au nevoie de cuvinte e cea în care Christian se plimbă prin natură și din care îți dai seamă că iubește acea țară. Nu doar oamenii ei, dar și lumina și peisajul. Cred că probabil atunci decide să rămînă.“ (Interviu de Iulia Blaga)

Jean-Yves Thibaudeau: „Port haine diferite de restul colegilor mei pentru ca tinerii să vină la concerte și să înțeleagă mai bine muzica“

Nu te duci la înțîlnirea cu un Chevalier des Arts et des Lettres, nominalizat Grammy și protagonist (sonor) al unor hit-uri hollywoodiene ca la o șuetă cu prietenii. Jean-Yves Thibaudeau, omul, pare însă nepervertit de renumele său. Chiar dacă are exercițiul a sute de interviuri, mi-l acordă mie pe acesta de parcă ar fi cel mai important lucru pe care îl are de făcut. Îmi place frânchețea lui cînd se oferă publicului, știind că acesta vrea mereu mai

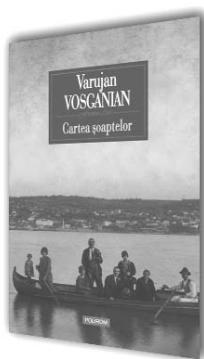
mult. Artistul are propriul său templu, dar iese din el oricînd pentru înțîlnirea cu pămîntenii.

„Eu sunt un dandy al timpurilor noastre, dar asta face parte din mine. De mic, eram foarte interesat de haine. M-am născut

la Lyon și mi-amintesc că mergeam cu mama în magazine și eram foarte hotărît: «Vreau cămașa aceea, merge cu acel costum și cu acea perieche de pantof!». Știam totul exact. Cu vreo 15 ani în urmă am început să port ținute speciale pe scenă. Altfel e plăcitor. Muzica clasică trebuie să aibă o imagine mai tînără și mai modernă. Port haine diferite de restul colegilor mei pentru ca tinerii să vină la concerte și să înțeleagă mai bine muzica. Altfel, ei nu se raportează la tine, ci te plasează direct în alt secol.“ (Interviu de Marius Constantinescu)

Scriitorii români în

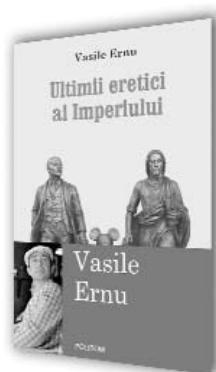

Varujan Vosganian,
Cartea șoapelor,
colecția „Fiction Ltd“,
Editura Polirom, 2009

**VARUJAN
VOSGANIAN
ȘI ȘOAPTELE
DOMNIEI SALE**

C. Rogozanu

Reușita cărții vine din înfiriparea „voii de familie“, de comunitate. Astă e cartea soapelor. Automul ne furnizează, cu dorința sa nespusă de a ne face să nu greșim sensul interpretării, sensul soapelor ca pe „cartea învinșilor“, cartea celor care nu fac istoria. Frumos, dar eu aş prefera să adaug în definirea soapelor, sușoteala, chiar bîrba de familie, tot traficul acela de informație, mit, frici, demnitate care este asigurat de marea rețea a comunității: astă îi iese lui Vosganian de minune. E exemplară scena căsătoriei bunicului Garabet cu bunica Arșaluis, fericire pericolită doar de scurta fugă a bărbatului doar ca să-si ia rămas bun civilizat de la amanta bulgăroaică. Evident, nu aici stă greutatea cărții, ci în partea documentară a ei: multe personaje memorabile, armeni fugiți sau scăpați de urgie cu destine de-a dreptul incredibile. Așa este povestea lui Armen Garo, cel care a făcut o listă de vinovați pentru ucidere și deportări în masă și a înființat „divizia“ de răzbunători Nemesis; din aceeași galerie a răzbunătorilor: Misak Torlakian; iar povestea „regelui tutunului“ din România, Levon Zohrab, e dintre cele mai bune.

Vasile Ernu, *Ultimii eretici
ai Imperiului*, colecția
„Ego-grafii“, Editura
Polirom, 2009

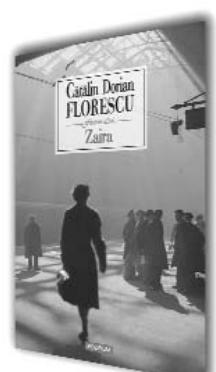
**ANTICORPI
ÎN EXCES**

Doris Mironescu

Poate cea mai importantă problemă a cărții lui Ernu este situația inteligenției într-o epocă de criză. Intelectualul trebuie să-și definească astăzi o nouă poziție în raport cu o societate care nu-l mai recunoaște drept necesar. Această poziție va trebui să fie una de critică permanentă (rezonanta trotkistă a formulei și interesantă), de veșnică „instigare“, de anarchism ideologic. Autorul socotește că în era nouă „intellectualitatea le-a devenit inutilă Puterii și burgheriei“, fiind transformată în marfă și integrată jocurilor de legitimare ale statului.

Pentru a scăpa acestor jocuri, intelectualul va deveni un provocator, un fel de terorist care obligă Puterea să se amendeze mereu. E drept că paralela cu teroristul și cu totul nefericită, iar legitimația terorismului ca modalitate de a „dialoga“ cu puternicii acestei lumi (într-o din paginile cărții) e o tristă glumă.

Printre diferitele metafore pe care le folosește pentru a identifica propriul tip de intelectual (speculantul, teroristul, anarhistul, vampirul etc.), Ernu ajunge, prin hazardul asociațiilor, și la una medicală. Intelectualitatea produce virusi, dar și anticorpi, spune el, idei, dar și o critică a ideilor însurubate greșit în creiere.

Cătălin Dorian Florescu,
Zaira, traducere din limba
germană de Mariana
Bărbulescu, colecția
„Fiction Ltd.“, Editura
Polirom, 2010

**EXISTĂ UN
CANON „POST-
NAȚIONAL“?**

Doris Mironescu

Prin romanele sale elvețiene, scrise începând cu anul 2001, Cătălin Dorian Florescu nu „se integrează“ culturii române. El inventează, mai degrabă, o secțiune culturală care lipsea: romanul diasporii românești, tratînd migrația ca pe un fenomen autonom, personal, iar nu ca pe un dezastru istoric, situație foarte răspîndită astăzi, într-o lume globalizată și multiplu conectată. Însă e vorba de romane scrise în germană, cu o frază și o cadență specific germane, pe care traducerile excelente ale Marianei Bărbulescu nu au cum să o reproducă, trebuind în schimb să o recreeze pe terenul limbii române. Alegind să scrie în limba germană despre subiecte intime, proprii, precum emigrarea sau „întoarcerea acasă“, ca în primele sale două cărți, autorul se plasa încă în zona gri dintre două culturi.

După *Maseurul orb* însă, și mai ales după apariția romanului *Zaira*, Cătălin Dorian Florescu s-a specializat în personaje aparte, al căror destin nu mai e specific, etnic.

Radu Cosașu, *Opere III:
Cinci ani cu Belphegor,
Mătușile din Tel Aviv*,
colecția „Opere. Radu
Cosașu“, Editura Polirom,
2009

**EXTAZUL
LECTURII:
RADU COSAȘU**

Doris Mironescu

Reluarea unor scrieri mai vechi ale lui Radu Cosașu sub titulatura de *Opere* în ultimii ani nu reprezintă doar semnalul editorial al clasiciștilor. Semnale de acest fel au fost numeroase în ultimul timp, de la decernările de lauri din partea forurilor competente la entuziasmul rapsodic și gelos de exclusivitate al criticilor literari tineri. Mai important însă, ediția de la Polirom are meritul să pună față în față cărti scrise la date diferite și să stârnească astfel un fertil turbion de lectură. Ce are în comun volumul de cronică telesportivă din 1973, *Cinci ani cu Belphegor*, cu cartea-mărturisire din 1993, *Mătușile din Tel Aviv*? Autorul nu ne spune, iar prefațatorul, Mircea Iorgulescu, alege să realizeze o excelentă aplicație exegetică doar asupra primei cărți, lăsînd-o deoparte pe a doua, ca pe un subiect de cu totul altă natură.

Sîntem niște coloane sonore ambulante, sînt convins de asta, sau, mai curînd, niște hard-uri ambulante pe care se strîng de toate alătura, de la reclame, la hituri disco și pornografie, sîntem compozitii pop. De aceea îmi va rămîne bine imprimat în memoria literară personajul Marius virusat de Prince căutînd răzbunare în al său Corvette rătăcitor. Si de aceea *Noapte bună, copil!* e o reușită.

Radu Pavel Gheo,
Noapte bună, copil!,
colecția „Ego. Proză“, Editura
Polirom, 36.95 lei

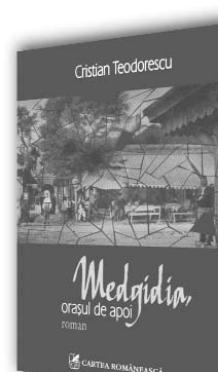
**NOSTALGIA
UCIGAŞĂ**

C. Rogozanu

Noapte bună, copil!, romanul lui Radu Pavel Gheo, este o colecție generoasă de povești, poante, scene cotidiene din anii '80, mituri ceaușiste sau vestice. Are fotografiată și copilăria copilului comunist universal, ca să-l parafrareze pe criticul-zeu, dar are și stirea tipică de tabloid despre eșuarea în România de tranziție sau despre destrămarea „visului românesc“ în America.

Gheo nu vine cu noutăți stilistice, nici cu o construcție spectaculoasă romanesca. Ce are el bun și nou este că scrie negru pe alb o poveste complet curătată de idealizări inutile. Ni se prezintă un soi de insectă al sperantelor deșarte ale copiilor anilor '80. Un insectă în care „eroii“ încă se zbat. (...)

Sîntem niște coloane sonore ambulante, sînt convins de asta, sau, mai curînd, niște hard-uri ambulante pe care se strîng de toate alătura, de la reclame, la hituri disco și pornografie, sîntem compozitii pop. De aceea îmi va rămîne bine imprimat în memoria literară personajul Marius virusat de Prince căutînd răzbunare în al său Corvette rătăcitor. Si de aceea *Noapte bună, copil!* e o reușită.

Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi*, colecția
„Proză“, Editura Cartea Românească, 2009

**ROMAN, POVESTIRE,
PERSONAJ, FANTEZIE...
O CONFERINȚĂ DE
CRISTIAN TEODORESCU**

Bogdan-Alexandru Stănescu

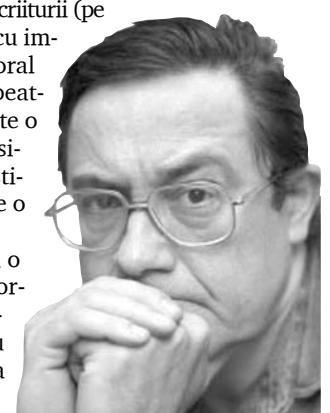
Cam ca Germania în al Doilea Război Mondial, cartea lui Cristian Teodorescu deschide atât de multe fronturi pe cîmpul de luptă al prozei mioritice, încît vei putea spune, Cititorule, că nu poate ieși învingătoare peste tot. (...)

Cartea lui Cristian Teodorescu e o reconstituire, a orașului fantomă Medgidia, dar ar putea fi la fel de bine reconstituirea unei țări fantomă, a unei lumi dispărute, ca să folosesc o sintagmă deja aplicată reconstituirilor personale. Ce e extraordinar aici, însă, e faptul că toată această viață prezentă în fiecare cărămidă a orașului dispărut nu a fost atinsă de privirea prozatorului. Este, orice ar spune altii, povestire, fantezie. Iar aşa ceva puțini pot să facă.

**ISTORIA CARE NU SE
POATE POVESTI**

Doris Mironescu

Deosebita reușită a lui Cristian Teodorescu cu *Medgidia, orașul de apoi* trebuie văzută drept ceva mai mult decât ceea ce ea prezintă cu evidență, adică consacrarea spectaculoasă a unui scriitor care a mai scos pînă acum lucruri notabile, însă nu de această anvergură. Această carte reprezintă, poate, triumful „în posteritate“ (și aici iau ca punct de referință incetarea militantismului optzecist, marcînd sfîrșitul unei hegemonii, fără a lăsa cu adevărat locul altie) al proiectului optzecist care cerea reunirea conștiinței maxime a scriitorii (pe filieră barthesiană) cu imperativul social și moral de tip autenticist al beat-nicilor americanii. Este o istorie posibilă, verosimilă și totodată conștientă de faptul că este o istorie. Din fericire, conștiința de sine nu o mai proiectează în vortexul anihilant al autoreferențialității, nu îi sabotează coerenta epică. Si nici invers.

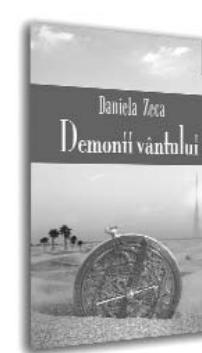
cronicile anului 2010

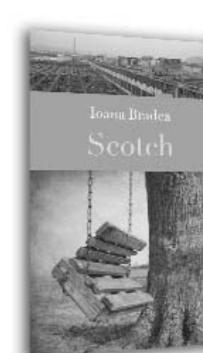
Gabriela Adamesteanu, *Provizorat*, colecția „Fiction Ltd.”, Editura Polirom, 2010

O. Nimigean, *Rădăcina de bucsau*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2010

Daniela Zeca, *Demonii vîntului*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2010, 26.95 lei

Ioana Bradea, *Scotch*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2010, 22.95 lei

Ion Vianu, *Amor intellectualis. Romanul unei educatii*, colecția „Fiction Ltd.”, Editura Polirom, 2010

ULTIMA NOAPTE DE DRAGOSTE, ÎNTÂIA NOAPTE DE POLITICĂ

Doris Mironescu

Marea emblemă sub care se plasează acest roman, provizoratul, nu este doar cel al carierelor și al familiilor amenințate de petele de la dosar, ci și al sentimentelor, adesea mistificate, întotdeauna trădate, dacă nu de către amantul nerecunosător, atunci cu siguranță de către însăși eroina, excedată de minciuna pe care o trăiește. Nu numai politica face lucrurile provizorii, obligându-i pe oamenii simpli să se refugieze în lumea măruntă a familiei sau sentimentelor, căci provizorii sunt și familia, și sentimentele, și asta nu doar acum, ci din totdeauna. E dificil să menții dragostea la cote înalte în condițiile în care sporul natural al populației este politică de stat, iar o sarcină nedorită și întreruptă artizanal poate însemna moartea.

INCERTITUDINE

Florin Irimia

Comunismul vinde. Sau cum am fi spus în comunism, se vinde. În film ca și în literatură. Fie că ne raportăm la el din perspectiva prezentului și cu umor (*Sînt o babă comunistă! Povestiri din Epoca de Aur*), fie că ne aflăm chiar în mijlocul lui și nu putem fi decât gravi ca în *Drumul egal al fiecărei zile*, fie că scriem/facem documentare (*O lume dispărută, Tovarășe de drum, Explorări în comunismul românesc, Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu*) sau ficitiune (432), autorii stiu că vor vinde. Să, implicit, că vor cunoaște succesul, sau cel puțin că vor atrage atenția. Atât în Occident, unde publicul este curios să afle cum a fost aici, cît și aici, în spațiul pe care toate aceste producții îl evocă, din motive pe care am să le expun imediat.

Disconfortul și anxietatea care ne cuprind citind romanul Gabrielei Adameșteanu nu au de-a face neapărat cu vremurile pe care le-am trăit. Cum spuneam, certitudinile, chiar triste, sunt preferabile incertitudinilor. Frica ce ne cuprinde apare doar cînd ne gîndim la ce va urma.

ATLETUL RENUNȚĂRII

Doris Mironescu

Rădăcina de bucsau de O. Nimigean este o carte de o mare bogăție și complexitate, imposibil de epuizat în spațiul unei cronică. Facila tentație de a povesti „ce se întâmplă” sărăceaște romanul acesta orchestrat, în miezul său intim, sub forma unui dialog neînceput cu sine însuși. Cel puțin două voci se concurează mereu în carte, legate strîns una de alta: una rătăcind prin unghere teologice, alta dezlănțuită pamfletar, una căutând pitorescul și liniștea casnică, alta războindu-se cu demonii sociali și politici. Aceste două voci dau formula unui roman unic, polifonic aproape ca Dostoievski al lui Bahtin și tăios de intelligent.

Romanul lui O. Nimigean este o mare palinodie – gest de maximă onestitate față de sine însuși, romanul își refuză încheierea, negînd totodată caracterul finalist, „mesajul” lumii fictionale propuse. Opacitatea suspicioasă a titlului se vede astfel completată printr-o construcție deschisă, din care lipsește ultima cărămidă. Excelent executată, cartea refuză piedestalul. Într-adevăr, cu toată „perfețiunea” ei compozitională, *Rădăcina de bucsau* captivează prin autenticitate și își ține citorul cu sufletul la gură în același timp în care îl face să-i admire articulația armonică. O splendidă reușită.

PATIMĂ ȘI CONTEMPLARE

Florin Irimia

Demonii vîntului, al doilea roman exotic al Danielei Zeca, îți ia ochii (și chiar mintile), asemenea unei găme strălucitoare montată pe un inel din cel mai pur aur. Citind romanul, avem impresia că ne aflăm într-un vis, un vis al scriitoarei care, inspirîndu-se de la Seicul Mo din Dubai, dar procedînd exact invers, așteaptă să adormim pentru ca să ne între în gînduri și în suflet, unde își va face culcus, delectîndu-ne în fiecare noapte cu poveștile sale. Femeile frumoase ca niște nestemate și greu de păstrat asemenea vîntului, construcțiile opulente, aproape neverosimile, finitante de petroliști bogăți, orgolioși, care cred că numele le va dăinui măcar că vor dăinui cetățile lor postmoderne, și o limbă ademenitoare, moale și senzuală ca un desîncerc sănto doar cîteva dintre motivele pentru care trebuie să citiți această carte care m-a dus cu gîndul la Salman Rushdie și a sa *Seducătoare din Florența*.

Scrisul șlefuit artistic seduce, subjugă, îți poate oferi plăceri nebănuite. Dar, asemenea diamantelor aurului sau perelelor, care te pot vindeca în aceeași măsură în care te pot înrobi, el este ambivalent. Aceasta este provocarea, dar și avertismenul lansat(ă) de Daniela Zeca prin *Demonii vîntului*.

O ZONĂ CREPUSCULARĂ

Florin Irimia

Al doilea „roman” al Ioanei Bradea nu va mai stîrni controverse și nici nu va mai fi premiat, pentru că nu este conceput să nască patimi sau aprecieri unanime. De altfel, imediat după ce a debutat, criticii au anticipat că-i va veni foarte greu scriitoarei să producă o a doua explozie literară de calibru celor dintîi, avînd în vedere tocmai intensitatea acestora. La sase ani de la publicarea lui *Băgău, Scotch* este lansat pe piata, iar zgromotul pe care îl produce e al unei pastile de calciu diabolindu-se într-un pahar cu apă. (...) Fără îndoială, cartea Ioanei Bradea reușește să creeze atmosferă, una halucinantă (inclusiv prin folosirea limbajului poetic exacerbat), dată de contactul cu o lume marginală, într-adevăr aproape ireală în contextul actual și, de altfel, prea puțin interesantă pentru cei mai mulți dintre noi. Din păcate, odată atmosfera creată, scriitoarea plusează și se autosubminează abordînd un ton grav, mult prea serios, care, evident, ar trebui să ne miste, să ne înduioșeze, să ne simulă o lacrimă, fie ea și simbolică, pentru destinul necruțător al celor ce populează această lume, victime, fără doar și poate, ale postcomunismului industrial. Dar spunîndu-ne că acum ar trebui să ne înduioșăm, Bradea nu face decât să ne determine să ne abținem (...).

TURNIRUL MODELELOR

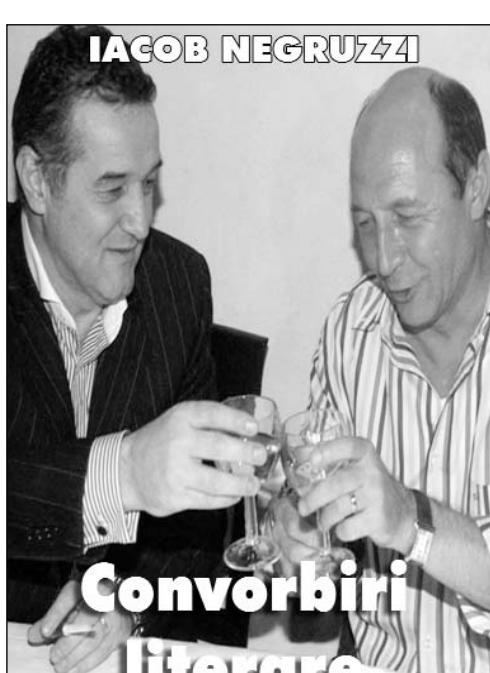
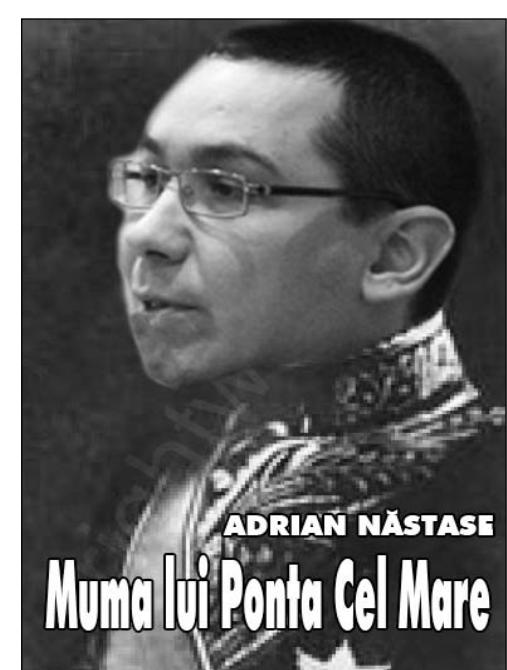
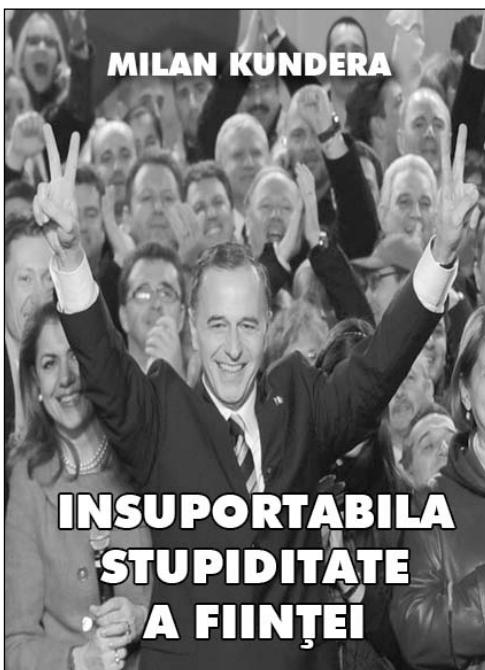
Doris Mironescu

Una dintre cele mai interesante particularități ale memorilor lui Ion Vianu, una care-l singularizează în peisajul românesc, este conștiința trișerilor pe care le livrăză amintirea. Această înțelepciune face din cartea sa o fascinantă istorie a conștiinței, cu mult mai mult decât o (atât de necesară, altfel) confesiune a celui care a putut să-i fie cel mai aproape lui Tudor Vianu în anii de scrișire a dîntilor de după venirea comunismului. Există, desigur, pagini numeroase, excelente scrise, revelatoare pentru starea spiritului lui Tudor Vianu după întoarcerea în țară din 1947, în anii încercărilor: darea afară de la catedră și reintegrarea, (re)primirea în Academie, intrarea forțată în Partidul Comunist, cîștigarea de discipoli valoși și îndepărarea de unii dintre acestia. De o deosebită subtilitate mi se pare analiza scrisorilor lui C. Noica, I. Negoițescu sau I. Frunzetti către Tudor Vianu, scrisori în care măsurarea imponderabilelor prieteniei, respectului, vinovăției și cîinței se fac cu instrumente de mare precizie, după cum descrierea parcursului profesional al nefericitului cărturar Edgar Papu, de la catolicism la închisoare și apoi la protocronism, este făcută aici cu o înțelegere superioară, cultural și omenește.

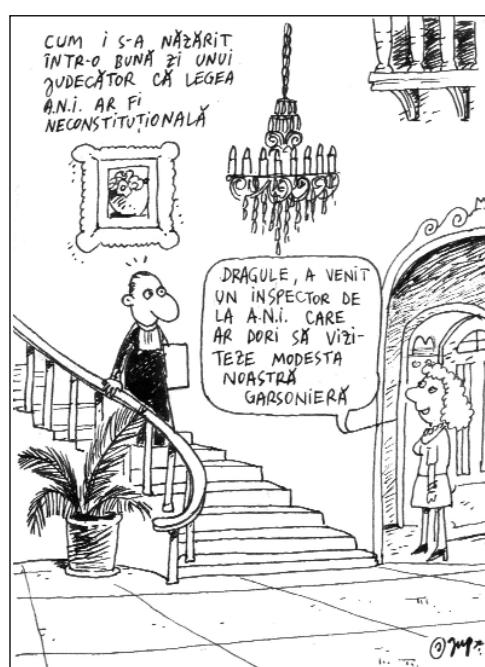
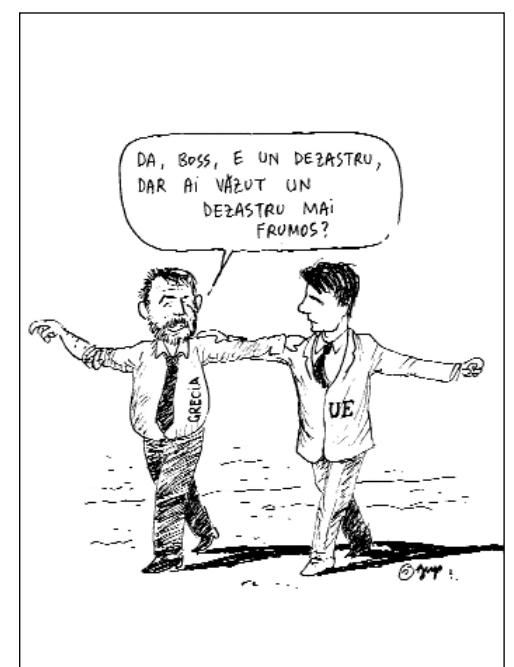
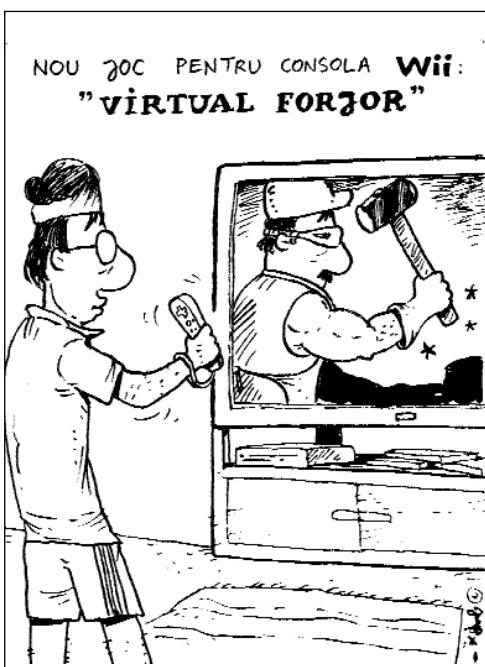
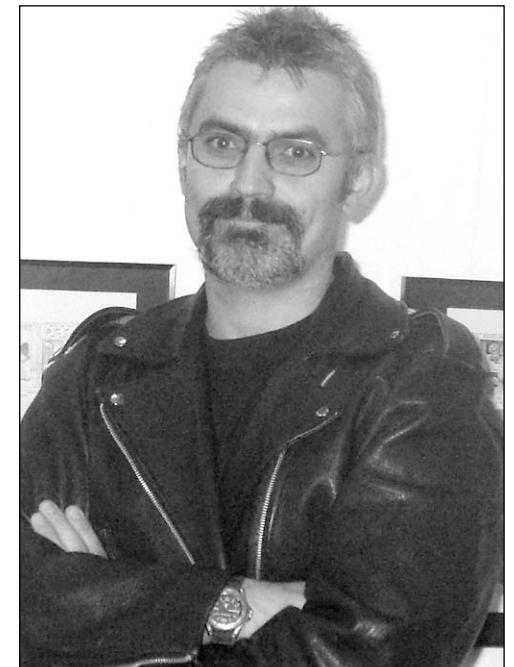
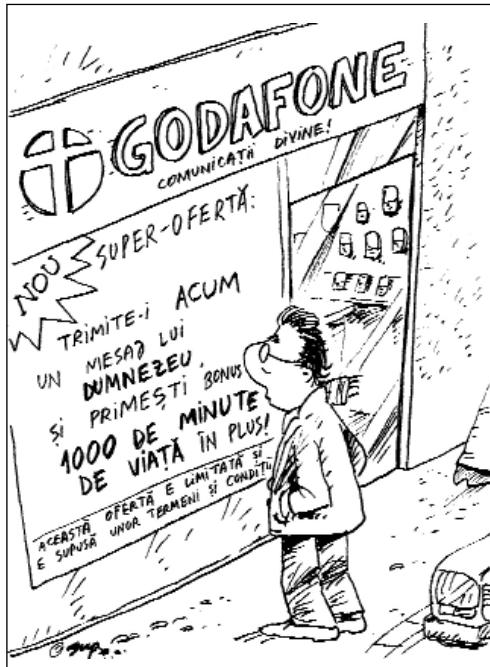
Retrospectiva Ion Barbu

Foto: Laura Dobre

Retrospectiva Lucian Amarii

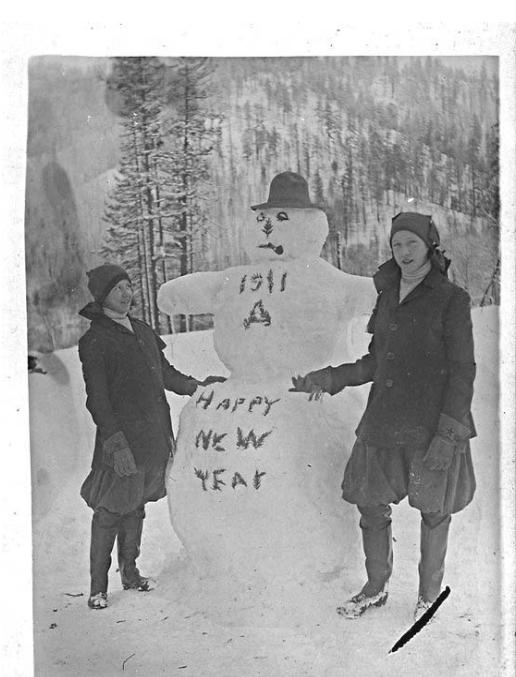
SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABETĂ

O rimă pentru 2011

M-am tot gîndit cum să-mi încep rubrica în 2011 și mi-am făcut chiar o listă, ca să nu le uit, cu miciile bucurii care mi-au dat gheas să trec mai ușor anul. Dar, la o simplă înșirare, tot nu se adunau 3.500 de semne. Cînd, pe nepusă masă, mi-a sărit fără să stie în ajutor Luiza, enciclopedista din pagina 16. Mă rugă să-i scriu ceva despre rețetele culinare și îmi ură, normal la început de an, un 2011 fericit. Iar în attach., surpriză! O rimă la omul de zăpadă în care am fost deghizată la finele lui 2010 (v. „Suplimentul”, nr. 295). Bănuiesc ce-am stîrnit printre copiii și nepoții colegilor de la Litere, la serbarea de pom, printre prietenii mai tineri, mai vîrstnici, în Ajun, apoi pe bd. Loga și împrejurimi în tocul gerului din 1 ian., dar și printre cei cărora le-am trimis kitschulăția în chip de felicitare. Îmi aduc aminte cît am căutat o oală roșie cu coadă și o mătură de nuiiele, ca să fiu un om de zăpadă adevarat. Sau cum mi-am stors creierii pînă cînd am făcut din mătură un pomicor vesel, din care prietenii și-au putut culege cadourile. Știi exact ce bucurie m-a cuprins auzindu-i pe toți cum se veselesc, deși mă sufocam în polistireni și burete, deși nu vedeam absolut nimic, din simplul motiv că nu puteam să-mi pun ochelarii pe nas. Și mai știi cu mare precizie ce gînduri zglobii mi-au trecut prin cap în sfertul de oră cînd am rezistat echipată în omul de zăpadă uriaș.

Dar acum, brusc, cu fotografia veche sub ochi, totul se învâlmașește. Fetele alea două la ce se gîndeau cînd începea 1911 și ele aveau doar 15-16 ani și toată viața înainte? Unde erau? În America? În Europa? În ce munți, în ce vacanță s-au pus să-l facă pe snowman cu pălărie neagră în fetru? Ce s-a ales de ele? Au copii, nepoți, străniepoți? Cine a păstrat fotografia și unde a găsit-o Luiza Vasiliu, de circulă acum pe net prin toată lumea? Dar cu noi ce-o să fie? Cine-o să se uite peste 100 de ani la fotografiile noastre? De atîta zvîrcolitură am simțit pur și simplu că mă topesc, fără să știu exact de ce: de înduioșare sau de neliniște, de melancolie sau de-un frison ghiduș, de împăcare blîndă, resemnată sau de speranță fierbinte?

— Mistificări. Și, mai ales, nu are prospețimea, scandalul unor desecretizări precum cele suspomene.

C. Rogozanu

Un volum scris practic de securiști și de turnători

Eu, fiul lor. Dosar de securitate, al lui Dorin Tudoran – dosarul poartă numele său, nu volumul, scris practic de securiști și de turnători. Avem un vraf de hîrtoage (nu sunt toate, în cazul Tudoran ar mai fi multe de recuperat – pe lîngă veșnică problemă cu „urmărire externă“ unde paginile său sau foarte puține sau lipsesc cu desăvîrșire – cazul lui N.C. Munteanu) în care se adună de-a valma bîrfe, turnătorii josnice, turnătorii demne – da, există și așa ceva –, recomandările și interpretările ofiterilor, dispozițiile superiorilor, interceptări, relatări, transcrierile unor convorbiri telefonice, rezumatul unor întîlniri publice sau semi-publice (întruniri literare restrînse) și cîte și mai cîte. Cum citești așa ceva? Întrebarea e cu atît mai actuală cu cît genul acesta de lectură – complicată, sincopată, codată, cu chestiuni serioase îngropate în tone de mizerii – este acum discutat și răsăditat după scandalul WikiLeaks. Există o diferență: un dosar de securitate românesc este rezultatul unor îndelungi filtrări, așteptări,

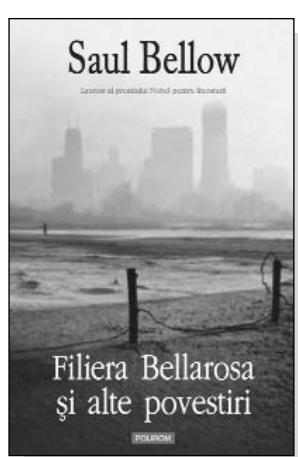
mistificări. Și, mai ales, nu are prospețimea, scandalul unor desecretizări precum cele suspomene.

Nicolae Manolescu observă în postfață o calitate aparte a securiștilor români: un profesionalism aparte, exercitat cu supra de măsură, în ce privește intoxicarea surselor, în folosirea lor ca răspîndaci, intoxicatori. Informațiile nu sănătatea și securiștii își înțimidează victimele, astăzi și menirea lor –, în schimb jonglerile cu zvonuri și bîrfe alcătuiște un google straniu, tabloidal-scriitoricesc, plin de fiere, dar și de momente memorabile. Prietenia Manolescu-Tudoran este fotografiată perfect de securitate și la propriu, și la figurat. Într-o zi de martie din 1983, de exemplu, cei doi prieteni se întîlnesc după tot felul de plimbări de eschivă cu autobuzul, prin parcuri etc. Securiștii îi filează liniiști, îi urmăresc cum schimbă pachete, cărti și cum stau de vorbă în Cișmigiu. După toată zbaterea celor doi de a scăpa de următori, securiștul notează liniiștit la înceierea raportului creînd o situație de un comic straniu: „anexăm două fotografii și negativul“. Tot comic este și felul în care un superior se otărăste „olograf“ la sfîrșitul unei note despre pachetele aduse în țară, după plecarea lui Tudoran, de o sursă: „De cînd sî-

teți difuzori ai literaturii elementelor ostile? De urgentă la mine!“.

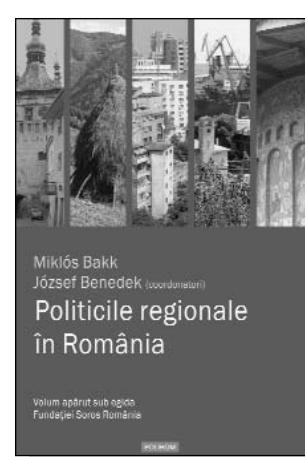
Iulian Vlad, securiștul cel mare la care raportează toată lumea, e o prezență și mai stranie. Reprezintă linistetea puterii: el le recomandă tot timpul subordonatilor isticic de zeloși să mai verifice faptele o dată, să investigeze dacă nu se poate găsi o cale de rezolvare a revendicărilor lui Tudoran, să caute să mai negocieze cu el sau măcar să-i fie mascată posibila alitură de disident (spectrul unui nou „Goma“ îi sperie pe toți). În straturile superioare ale DSS domnește o serenitate manipulatoare din care avem cu toții de învățat chiar și la zeci de ani distanță. Si asta nu pentru că aş accepta ca pe niște explicații exhaustive afirmații precum „securiștii ne conduc încă“. Ci pentru că e un portret al puterii discreționare prin excelență, pentru că găsești acolo discursul autoritatii ascunse din toate documentele secrete scoase la iveală, fie ele din lumea civilizată și democrată, fie din lumea ceaușistă în care neo-legionarii de la „Săptămîna“ își vedea de treabă liniiști în timp ce scriitorii cu demnitate duceau lupte grele să se mențină pe linia de plutire, pe linia „normalului“.

SEMNAL

Saul Bellow, *Filiera Bellarosa și alte povestiri*, prefață de Janis Bellow, traducere din limba engleză de Ioana Zirra, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Saul Bellow»“, Editura Polirom, 648 de pagini, 49.95 lei

Traducere în premieră din opera lui Saul Bellow, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, în 1976, și singurul scriitor căruia i s-a acordat de trei ori National Book Award. *Filiera Bellarosa și alte povestiri* este cea mai cuprinzătoare antologie de nuvele și povestiri a lui Saul Bellow. Povestirea care dă titlul volumului este relatarea unui „expert în amintiri“, ce rememorează relația sa cu Harry Fonstein și soția lui, Sorella. Palpitanta istorie a lui Harry, un evreu evadat dintr-o închisoare italiană în anii celui de-al Doilea Război Mondial cu ajutorul lui Billy Rose, o celebritate din lumea showbizului newyorkez, este și un pretext pentru analiza relației dintre evreul european și evreul americanizat, dar și o poveste despre memorie și uitare, despre oameni și ceea ce îi leagă ori îi desparte. Plasate adesea – dar nu exclusiv – în Chicago și în anii Marii Crize economice din perioada interbelică, istoriile incluse aici sănătățe o imagine a unei lumi și un studiu fascinant asupra naturii umane. Ele ilustrează forța de analiză și talentul de povestitor ale lui Bellow, fiind impregnate cu ironia fină și subtilă ce reprezintă una din mărcile sale stilistice.

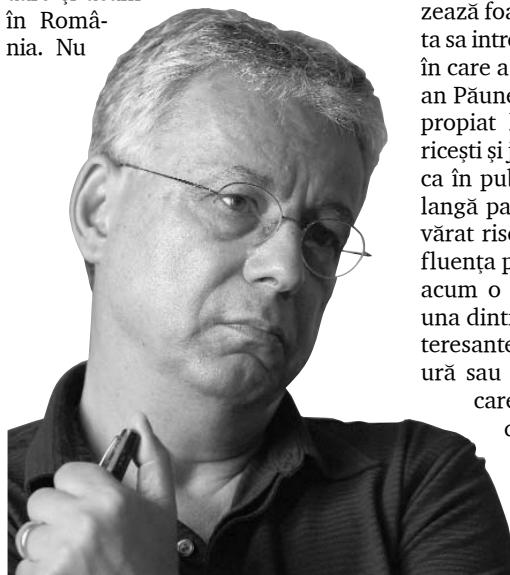
Miklós Bakk, József Benedek (coord.), *Politice regionale în România*, Editura Polirom, 176 de pagini, 22.95 lei

Dezvoltarea regională și locală este puternic corelată cu evenimentele care au loc la nivel național și internațional. În România ultimelor două decenii, noțiunea de *regiune* a fost asociată fie cu atacurile subversive la adresa integrității teritoriului național, fie cu atragerea de fonduri europene destinate diminuării inegalităților economice dintre regiuni. Volumul abordează tematica regionalistă așa cum apare ea în diferite cercetări și domenii conexe, prezintă conceptele de bază, modelele europene, precum și procesele sociale și economice din România: de la regionalismul politic și cooperarea intercomunitară, la relația dintre bugetele centrale și cele locale, disparitățile teritoriale din țara noastră, rolul zonelor metropolitane în dinamica acestora și diferențele regionale în privința consumului de cultură. Cele șase studii, seminăte de specialisti în științe politice, științe economice și geografie, demonstrează că discursul și planificarea politică nu mai pot ignora cercetările din acest nou domeniu interdisciplinar.

C. Rogozanu: „De cînd anticomunismul are sediu, institut, oameni angajați cu normă întreagă și în timpul campaniilor electorale, și în perioada de repaus, investigarea trecutului cu dosarele pe masă pare să fi ajuns într-un serios con de umbră“.

O revoltă împotriva unui sistem nedrept sau a unei lumi nedrepte?

Citind dosarul, vin inevitabil niște întrebări noi, poate deranjante pentru cei care au trăit vremurile, dar inevitabile pentru un cititor Tânăr. Cît din revolta lui Tudoran este împotriva unui sistem nedrept și cît este împotriva unei lumi nedrepte. Pentru că te întrebă vrînd-nevrînd, citind dosarul, cine săn mai parsiv, securist sau cei care turnau interesat, prietenii foarte buni sau amicii care păreau de încredere (printre ei, după cum ati citit probabil deja prin presă: Eugen „Udrea“ Uricariu, Andrei „Dan“ Brezianu, fost șef al lui Tudoran la Vocea Americii, după 1990). Răspunsul simplu e că un sistem totalitar scoate ce e mai rău din oameni. Dar multe dintre meschinăriile culiseelor Uniunii Scriitorilor și luptelor din și dintre revistele culturale pot fi cu siguranță regăsite și astăzi – numai că acum, fără miza, forță și riscurile de altădată. Dorin Tudoran a criticat de altfel și maniera de a lupta împotriva comunismului promovată și instituționalizată de Vladimir Tismăneanu. Tudoran trăiește în SUA și, de altfel, cred că ar avea probleme de acomodare și acum în România. Nu

ca atunci, nu cu greva foamei, poate. Metodele de eliminare din spațiul public sunt acum mai subtile, mai suficiente și mai democratice (adică mai puțin durerioase și, nu în ultimul rînd, mai ușor de suportat pentru ceilalți). Întrebarea i se pune insisten lui Tudoran: de ce nu te întorci acasă? Eu nu l-ăs întreba totuști asta; pentru că știu de ce – și e o frică teribilă să nu se radicalizeze din nou, de data asta într-un regim democratic, atunci chiar s-ar dărîma tot în sistemul său personal de valori. Într-un fel, istoria îmi amintește de soarta unui mare disident în Ungaria, G.M. Tamas, care trăiește acum un al doilea val de persecuții, de data asta „democratice“: marginalizare instituțională, în ciuda unor competențe pe care nici cei mai aprigi dușmani ideologici nu au cum să le nege.

Cu Dorin Tudoran am avut polemici civilizate în jurul genului „pamfletăresc“ în jurnalismul românesc, el încă apărîndu-l, eu considerîndu-l un stil complet păgubos și desuet. Dar am luat și niște lectii de la distanță, simple, umane: felul în care vorbește despre prietenul său Mihai Botez (fost ambasador în SUA, considerat mare disident, dar și subiect al unor nenumărate speculații despre o presupusă calitate de spion – Radu Ioanid analizează foarte atent situația în excelență sa introducere la Dosar). Dar și felul în care a scris după moartea lui Adrian Păunescu (de care a fost foarte apropiat la începuturile sale scriitoricești și jurnalistică) în anii '70 îl ataca în public pentru poezia de tip tanără patriotică, ceea ce erau cu adevărat riscant, dacă ținem cont de influența poetului de atunci, în schimb acum o lună scria pe voxpublica.ro una dintre cele mai corecte și mai interesante evocări, fără vreo urmă de ură sau dorință de răzbunare tîrzie care încă animă anumite cercuri de justiția anticomuniști. În fond, e o lectie românească de tip Michnik: cînd faci lucrurile la timp, inclusiv protestul, revolta, atunci ești ferit de penibil.

Confruntarea cu trecutul

L-am întrebat pe Nicolae Manolescu acum câțiva ani de ce nu își publică dosarul de Securitate. Mi-a spus că nici măcar nu vrea să-l citească. Nu-l înțeleg. Dar un argument cred că găsește unei astfel de atitudini. Astfel de documente pun într-o balanță periculoasă mizeriile unui regim totalitar cu mizeria umană transistorică, aia mărunță, a prietenilor cei mai buni. Și nu știu niciodată cum mai poti judeca, cum mai poti ieși întreg dintr-o astfel de confruntare cu trecutul tău. Dorin Tudoran însuși, în prefața acestei cărți, nu mai are seninătatea aceea sfârșită-mătoare și superbă din scrisoarea către Ceaușescu în care îl compara fără echivoc cu Stalin. Tudoran nu mai e senin, dar e în schimb una dintre puținele voci credibile pe care le mai putem vedea în lupta dreaptă cu trecutul. Asta și pentru că momentele de criză, cum ar situația ambiguă a unuia dintre cei mai buni prieteni, Mihai Botez, îl fac să dea înapoi perfect uman, memorabil: „Acesta este singurul Mihai pe care am hotărît să îl păstreze în suflăt – nici drac, nici sfînt. Doar un frate mai mare, tandru și generos, pe care mi l-am dorit întotdeauna. A-l fi avut, fie doar și pentru scurtă vreme, nu poate fi decât un motiv de mulțumire“. Mi-a plăcut mult și felul în care a citit și Manolescu dosarul acesta. Poate unora li se va părea arogant sau narcisist, mie mi-a părut frumos: „În ce mă privește, sănătatea, sănătatea, sănătatea!“

Dorin Tudoran, *Eu, fiul lor. Dosar de securitate*, colecția „Document“, Editura Polirom, 2010

Happy-end (III)

Cu privirea muiată de emoție, particip la ingenoasa distribuție hollywoodiană. Cei doi, elev și profesor, versus tabăra militarizată a Răului. Culorile de pe ecran glisează spre un alb-negru moralicesc dinaintea filmului mut. Senseiul rotofei pare mai pașnic decât slabărogul Gandhi. În schimb, cei care-l tot urmăresc pe Tânărul nostru sănătatea încrucișări: mai întîi de semne, abia apoi de pumnii și picioare. Binele se vede și se arată încercuit, solitar și întrucîntă naturist. Condiția

lui e precară. Vulnerabilitatea ucenicului îți sfîșează inima. Răul este ubicuu, grupat, regrupat – și hipertechnologizat. Solidaritatea celor amenințăți și cu plus. Solidaritatea celor ce le poartă simbetele și cu minus. Unul sau altul dintre *bad guys* are la un moment dat o ezitare. Oare să-i rupă numai picioarele adversarului sau și coloana? Ridică ochii spre maestrul său, un tip cu o figură înpăimîntătoare, și acesta îl înțeamnă scurt: termină-!

Căci asta au învățat ei, cei răi, la școală lor de maniere și arte martiale. Și au învățat-o temeinic, în timp, nu în

trei ani de licență și doi de master, ca în Procesul Bologna. De cealaltă parte, junele agitat și maestrul lui de răbdare s-au antrenat așa, oarecum aiurea și printre picturi; de fapt, tot timpul, fără ca ucenicul să-o știe. Răii și urăii săi ce-au învățat la școală; și cu fiecare prilej țin să pună în aplicare, în viață cotidiană, programul lor exterminator. Drăguțul și necăjitul nostru erou va învăța însă ceea ce deja știe: ceea ce este în el și va ieși la lumină prin lecțiile maestrului.

Ticăloșii conspiră în săli moderne; iau anabolizante; mituiesc arbitri; toarnă somnifere în sucul natural al viitoarei victime; mai au puțin și-i casăpesc pe spectatori. Mi-e teamă mie, pe canapea, că din ecran va ieși un picior oțelit, căutându-mi ficatul și spârgind farfurioara de pe măsuță. Darămite eroului nostru! El, atât de ex-centric pe tot parcursul filmului, antrenându-se ba în balconul sănătății, ba pe o stîncă ieșind dintr-o mare involbură, oare el ce simte? Gurile rele ar zice că se cam scapă pe dînsul.

Dar iată că pe hitul *Eye of the Tiger*, junele lasă în urmă frica lui. Ochii îi luminează deodată cu conștiință. Spiritul va triumfa asupra corpului. Nonviolența va zăpăci în bătaie violență. Liniștea interioară, obținută îndeobște într-un picior (e faimosul pas de flamingo, exersat pe stîncă udă sau pe muchea balconului), va perfora sistemul performant

ieișit un picior oțelit, căutându-mi ficatul și spârgind farfurioara de pe măsuță. Darămite eroului nostru! El, atât de ex-centric pe tot parcursul filmului, antrenându-se ba în balconul sănătății, ba pe o stîncă ieșind dintr-o mare involbură, oare el ce simte? Gurile rele ar zice că se cam scapă pe dînsul.

Mult-așteptatul happy-end e amînat cinci minute, printr-o altă manevră josnică a celui mai al dracu' dintre demonii în kimono. Diabolicul îi aruncă angelicului praf în ochi sau îi aplică o lovitură nepermisă, fracturîndu-i piciorul. Ei, și? Eroul nostru mai are unul. Puțină concentrare, pas de flamingo, săritură la maximum doi metri de

al Răului. Dacă ticăloșia umană este cu repetiție, în valuri mici, nobletea celui ce se apără e în cercuri concentrice, tot mai mari...

Mult-așteptatul happy-end e amînat cinci minute, printr-o altă manevră josnică a celui mai al dracu' dintre demonii în kimono. Diabolicul îi aruncă angelicului praf în ochi sau îi aplică o lovitură nepermisă, fracturîndu-i piciorul. Ei, și? Eroul nostru mai are unul. Puțină concentrare, pas de flamingo, săritură la maximum doi metri de

al Răului. Dacă ticăloșia umană este cu repetiție, în valuri mici, nobletea celui ce se apără e în cercuri concentrice, tot mai mari...

Ba nu, mai e ceva. Ironia mea e cu dus-întors. Oricit ar părea de penibil, eu chiar cred în valorile de ucenie și cerbie ale junelui nostru.

Ei chiar cred că Răul „omnipotent“ poate fi doborât cu o scobitoare – sau cu un bobînac. Cum aşa, fraiere?

Simplu, deșteptărilor. Neaccepțind să fii parte a lui.

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDĂ LA

Radio Iași
Acasă în toată Moldova!

în fiecare vineri,
de la 20.00

Cu George Onofrei

BUCHUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Dumitru Țepeneag: „În romanul următor, mă întorc la o estetică onirică (era să zic clasică...), aceea din prima perioadă de creație. Oniric metafizică, ca să fiu mai precis, cînd visul, chiar dacă nu are nici o legătură cu o lume «de dincolo», ne apare ca și cum ar avea...“.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu &
Emil BRUMARU

Despre poezie, înaintea unui tren (2)

Emil Brumaru: Poate că fericirea e altceva, nu chiar atât de la îndemîna oricui, trebuie să mai și ai vocația fericirii. O să punctez că să ţin mine; posibil ca fericirea să fie atinsă cînd îți dai seama, nu cu mintea, ci cu tot trupul și sufletul tău, că te contopești cu ceva mult mai mare, că intri într-un ritm universal al tuturor celor ce există pe pămînt și în cer, că simți, atunci, pe Dumnezeu și, ca și el, creezi; creezi tocmai spre a spori această fericire și a o justifica. Cu alte cuvinte, doar rarele contacte cu Dumnezeu, neașteptate, aparent întîmplătoare, dau acea revărsare de lumină albă, de fericire totală, pe care eu, fiindcă aşa mă pricpești și nu altfel, o las exprimată prin scris. Scrisul e o rugăciune, o îndumnezeire, un extaz rar trăit și total; ești, ca să mă folosesc de un titlu al lui S.C. Lewis, „Surprins de bucurie”... Scriind ești fericit, scriind te rogi... Cel puțin aşa mi s-a întîmplat mie... Dar mai sunt multe de nuanțat... În ultimă instanță, scrisul e felul meu de a mă ruga, e rugăciunea mea cea mai sinceră, rugăciune venită din sîngele și din carne mea. Singura pe care o pot folosi, pe care încerc să-o ating... Marile cărți au ceva de la Dumnezeu, dar și de la Diavol, asta e sigur... Curios și că mult timp am crezut că marile cărți sănătoase de cele „ajutate” de Diavol! Mă gîndeam la *Suflete moarte* în special. Mă gîndeam la *Demonul meschin*. Uite la Faust!!! A scris într-o stare de fericire nu e „scîrbos” fiindcă chiar el, scrisul, augmentea fericirea, o duce la trăiri nebănuite, apropiate de miracol, face palpabil, vizibil acel Miracol, Scrisul ca Har... Presupun că aici e vorba nu dacă crezi, asta e rar și greu, ci doar dacă bănuiești că există Dumnezeu, deci și Diavolul. Mă opresc, fiindcă aş avea prea multe de spus. și aş deveni confuz...

Veronica D. Niculescu:
Vorbești de cei doi mari D, eu voi face un pas șovăielnic într-o parte și voi spune ba vîntul, ba vrabia,

» Poate că fericirea e altceva, nu chiar atât de la îndemîna oricui, trebuie să mai și ai vocația fericirii.

ba frunza, ba golul din toate, și întîmplarea din vînt și din toate. Scriind ești fericit, și mai ales scriind tocmai cînd îți-e cumplit de rău, de gol, de dureros, chiar scriind despre rău, despre gol, despre durere.

Îți amintești un ciob de trecut, îl înalți, alegeri muchia cea mai tăioasă, exact pe marginea aceea îl lustruiești și privești precaut prin el, oare ce se mai vede, nu se mai vede aproape nimic, atunci reconstruiești, construiești o poveste, o altă poveste, și din munca asta sare iepurește fericirea, te ridici de pe scaun și iarăși te duci la fereastra, și îți dai seama că ai uitat să respiți, îți-e greață și uite cum îți tremură picioarele, și totuși, din tot chinul din urmă, acum lustruit și aşezat într-o cutiuță, cu titlu ca etichetă, te întrebă cum și de unde a răsărît atîta fericire deodată? Fiindcă tremuri, îți-e greață și ameștești, și totuși astă e binele.

Și atunci, dacă scriind despre dezastre, amplificîndu-le, retrăindu-le și-n original și-n dublul lor nou, dacă astă te face atât de fericit, cîtă fericire amplificată va trebui să fie gata să sprijine pervazul astă cînd vei scrie chiar despre fericire?

E delicios să îți dea viață câte un bobîncac cînd nu te aştepți, să te rotească aşa cum vîntul rotește nepăsător o girueta cu cap de pisică, deodată privind dinspre apus spre răsărit, și calea în care ai crezut cîndva să-ți alunece, să-ți deraieze, să te poți privi tu pe tine de pe o shină paralelă, rîzind de nebuniile în care credeai, pe care prea sigur de tine le declamai, fie și numai unei singure perechi de urechi.

S-a dus un an cumplit, poate cel mai greu din viața mea. Tăiată pe dinăuntru, cu mintile vraîște, mută, m-am temut că o să se stîngă ceva. și rubrica noastră, tot mai mare jenă de-a povestii în ultima vreme. Cred că mă izolează și mă înrăiesc în izolare ochii din jur, forfota, senzația permanentă de mers pe sîrmă. Distanța uriașă dintre toate astea și ameșteala de lîngă pervaz ar trebui să facă simplă alegerea. Dar girueta...

E.B.: Girueta cu cap de pisică indică posibilitatea de moment, mereu schimbătoare... Ce frumos e desenată, pe atlasele vechi, Roza Vînturilor!

Pe săn-tier, sub cerul liber

Un roman diferit de cele pe care le-a scris deja. Acesta este proiectul literar al lui Dumitru Țepeneag în *Camionul bulgar*. Și într-adevăr, e vorba despre altceva: nu doar despre o carte, ci, mai mult, despre un „șantier sub cerul liber”, unde se sapă adînc, cît mai adînc. Pînă unde? Pînă la roman. Important nu e însă romanul, aşa cum încearcă scriitorul să ne convingă. Importante sunt drumul, povestea, jurnalul romanului, cum ar spune André Gide.

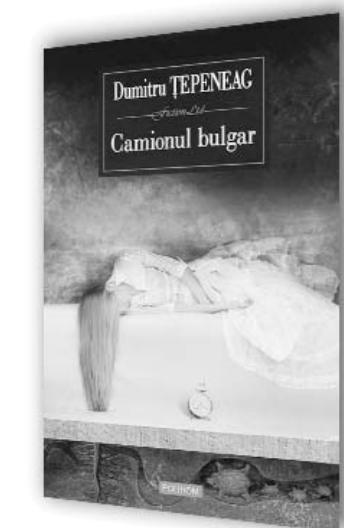
Dumitru Țepeneag reușește să surprindă, prin metafora camionului, unul din trei mecanisme de creație românești: „Am reînceput să scriu la romanul pe care îl tirăsc de atîta vreme după mine. Dîtamai camionul!... Între timp s-a rablagit de tot, nici nu știu dacă mai e în stare de funcționare. Motorul nu i se mai aude decât ca un bîzuit tot mai stins de bondar prins în hîrtia de muște... dacă l-ăș repara și aş cumpăra un caucic nou-nou pentru una din roțile din spațe, dacă l-ăș pune deci în mișcare, tare mi-e teamă că pe urmă nu l-ăș mai putea opri”.

Un amestec de vieți și de voci, ca o reteاء complicată de autostrăzi suspendate, pe care gonește nebun camionul bulgar, condus de Tvetan. Povestea camionagiu bulgar, delimitată oarecum în text prin lipsa semnelor de punctuație, se împletește cu povestea

dansatoarei de la *Vertige d'amour*, Beatrice, unul dintre personaje feminine importante din *Camionul bulgar*, alături de scriitoarea slovacă Milena, un nume cu rezonanță kafkiană, și Marianne, aflată peste ocean, la New York. Destinele lor sunt reunite de același narrator jucător, astfel încât, la un moment dat, cele trei femei își împrumută cîte ceva din trăsături una celeilalte: Milena are dintr-odată vocea Mariannei, iar ochii nu-i mai sunt albaștri, ci negri, ca ai Beatricei.

„Literatura de ordinat” o va înlocui pe cea „de gară”

Lipsa semnelor de punctuație din multe fragmente din roman, în special cele care descriu drumurile lui Tvetan prin Europa și aventurile Beatricei, este justificată prin prezența mono-

logului și a visului într-o frază, bineînțeles, fără punctuație: „scriu fără punctuație în vis nu există virgule și cu atît mai puțin punct doar majuscule din cînd în cînd“.

Mare parte din „acțiunea” romanului se petrece în mediul virtual, iar mesajele de la Marianne se intersecțează cu cele de la Milena. Într-o lume în care virtualul tinde să ia locul realului, „literatura de ordinat” va înlocui la rîndu-i „literatura de gară“. Internauții, spune Țepeneag, se vor îndrăgosti pe email, fără a se vedea, fără a crede în propriile lor vorbe: „lumea întreagă va deveni o bulă de ficțiune sentimentală“.

Dumitru Țepeneag, *Camionul bulgar*, colecția „Fiction Ltd“, Editura Polirom, 2010, 24.95 lei

TREI RĂSPUNSURI DE LA DUMITRU ȚEPENEAG

„Tot adunînd «materiale» pentru roman, mi-am trăit cîțiva ani din viață”

În *Camionul bulgar* asemănării scrișul cu un „șantier sub cerul liber”. Pe acest șantier misiunea scriitorului este aceea de a deveni „un ingénieur du roman”, aşa cum e considerat Flaubert?

Mai degrabă cititorul e invitat să procedeze ca un inginer: i se oferă materialele de construcție – șantierul! –, iar el e tentat să le asambleze cît de cît coerent. Astă în teorie... De fapt, în *Camionul bulgar* n-am avut curaj să duc pînă la capăt ideea de șantier. Am mai încercat și în anii '80, cînd am scris, în franceză, *Pigeon vole* și nici atunci n-am reușit. Măcar atunci, grație acestei cărți, care a fost tradusă în română și în engleză (deși eu cred că e intraducibile), mi-am dat seama că în felul acesta se poate ajunge la autoficțiune.

Adică „șantierul” e un pretext? Nu chiar aşa, e ceva mai complicat... Tot adunînd „materiale” pentru roman, am trăit, mi-am trăit cîțiva ani din viață. Auto-ficțiunea, se știe, nu e autobiografie. Dar ce e? Păi e un fel de viață paralelă, o viață posibilă, autorul se imaginează personaj și cu speranță că va reuși pînă la urmă să scrie literatură, adică despre alții, se mulțumește pînă una alta să scrie despre el. E un tip de scriitură modestă...

Ce personaje sunt acum, la final de 2010, în căutarea autorului Dumitru Țepeneag?

De fapt, Pirandello a fost precedat de un alt autor „căutat de personaje”, și anume de Unamuno al cărui roman *Niebla (Ceață)* a fost tradus de excelentul

poet și traducător care e Sorin Mărculescu. Spun astă pentru că eu am încercat să merg mai departe în ce privește această ieșire a personajelor din cadrele clasice ale romanului, dar nu știu dacă am izbutit. În orice caz, nu s-a prea obseruat... Vreau să spun: în comentariile critice. În romanul următor, mă întorc la o estetică onirică (era să zic clasică...), aceea din prima perioadă de creație. Oniric metafizică, ca să fiu mai precis, cînd visul, chiar dacă nu are nici o legătură cu o lume „de dincolo”, ne apare ca și cum ar avea...

Putem vorbi de viitorul unei literaturi „perverse”, „de ordinat”?

Cred că da... Ordinatorul are toate șansele să distrugă literatura. Mai precis spus:

ce-a mai rămas din ea. Cine visa ca poezia să fie făcută de toată lumea? Parcă Lautreamont... Păi chiar aşa o să se întâmple. Nu știu dacă poetul francez s-a gîndit serios la consecințele acestei expansiuni. Eu cred că literatura va înceta cînd vor fi mai mulți autori decât cititori. Cu cîțiva ani în urmă, cînd eram ceva mai optimist, mă gîndeam că ordinatorul ne va împinge înapoi spre folclor. Aici mă întîlneam cu Ion Zubașcu care a scris un eseu în acest sens. De fapt, poetul Zubașcu vorbește de o „întoarcere la arta tribală“. La o nouă preistorie. Posmodernitatea ultimă... Nu știu. Nu mai am certitudini ca în tinerețe. Atunci aveam, poate, prea multe.

Pagina realizată de Bogdan Romaniuc

Dumitru Ungureanu: „E oarecum simplu să scrii versuri ironice, să risipești aluzii metatextuale. Dar ca să faci parodie la nivelul aranjamentului muzical, asta presupune talent, multă muncă, inspirație și, neapărat, seriozitate! ‘Ceia doi din Dorohoi au’.”

Crize, discuri clasice, spaime și spasme existențial-financiare în 2011

Mi se sugerează să scriu un bilanț al anului 2010 despre peisajul muzical românesc, dar realitatea este că gîndurile mi se îndreaptă mai curînd spre 2011. Criza finanțiară care continua să lovească instituțiile culturale prin impunerea unor bugete de austerație și implicit concedieri și restrîngeri sau renunțări la programe ce țin de strategia culturală și educațională este de așteptat să continue. Iar răvagiile într-un peisaj deja gris și posomorât, cum este cel al muzicii clasice și al producției de discuri românești, riscă să devină o calamitate.

Ce bilanț se poate face pe 2010 atunci cînd într-o țară cu peste douăzeci de milioane de oameni și după 20 de ani de liberalizare a unei piete potențial impresionantă, singura instituție care realizează discuri clasice cît de cît reprezentative este Editura Casa Radio? Si cînd distribuția discurilor ei nu depășește hotarele magazinului ei bucureștean, altfel decît pe internet? Despre ce bilanț poate fi vorba atunci cînd, în fata ocaziei de a fi în concordanță cu lumea muzicală europeană ce îi evoca pe Dinu Lipatti și pe Clara Haskil la aniversarea dispariției lor, televiziunea nu a găsit de cuviință nici măcar să redifuzeze din archive documentarele existente despre cei doi interpreți, pentru a nu mai vorbi de un posibil schimb internațional sau lansare a lor pe DVD-uri?

Praful și pulberea pare să fie sintagma ce guvernează conducerea culturală din România, începînd de la memoria, monumentele și arhitectura istorică și terminînd cu arhivele muzicale, filarmonice și concertele lor. Praful în ochi, aurit, al festivalului enescian va fi, probabil, din nou aruncat pentru a compensa o evidentă inadecvare politică pe planul culturii și educației, în competiție doar cu handicapurile politicii pe celealte planuri, cu viciile Schengen și cu coruptia.

Măsurile de austerație nu lovesc numai lumea muzicală românească. La Praga, pusă în față unui buget redus sever, conducerea radioului ceh a decis să lase din balast cît mai puțin și în orice caz nu sacrificînd cultura națională. Cei ce vor suferi începînd, dacă nu mă înșel,

SCRISOARE PENTRU MELOMANI
„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)
Victor ESKENASY, Praga

de luna aceasta, vor fi cei din redacțiile transmisiunilor internaționale. Ca întotdeauna, frecvențele și emîtoarele care săn cele mai scumpe vor plăti prețul, emisiunile în limbi străine urmînd a fi reduse la un minim și direcționate spre internet. Dar nimeni nu se gîndește, din cîte înțeleg, să restrîngă activitatea editurii și caselor de discuri a radioului, Radioservis care, grătie unei politici inteligente, continuă să producă serii de discuri cu impact internațional, valorificînd arhivele, în mare parte deja digitalizate, împreună cu o companie cu mare distribuție internațională și care se bucură de un respect unamin, cum este Supraphon-ul.

În paranteză fie spus, ultimul disc al companiei radioului ceh, al săptămîna din seria „Mari Artiști în direct de la Praga”, apărut recent, este unul cu totul remarcabil. El reia banda unui recital dat în 1982, la Festivalul Primăvara la Praga, de pianistul Lazar Berman. Un pianist exceptional, Berman (1930-2005) a făcut parte din triada de vîrf a școlii sovietice, alături de Gilels și Richter, iar numele său nu revine întîmplător în programul editorial al radioului praghez. De la moartea lui Lazar Berman, în 2010 s-au împlinit 80 de ani, iar pe de altă parte, pianistul a fost unul din cei mai remarcabili interpréti ai muzicii lui Liszt, al cărui bicentenar de la naștere este serbat anul acesta. Recitalul a inclus în prima parte Sonata în si minor și alte două piese de Liszt, iar în cea de-a două, Sonata lui Janacek, extrase din cele 24 de preludii op. 34 de Sostakovici și ca bis Dansul Focului de Manuel De Falla.

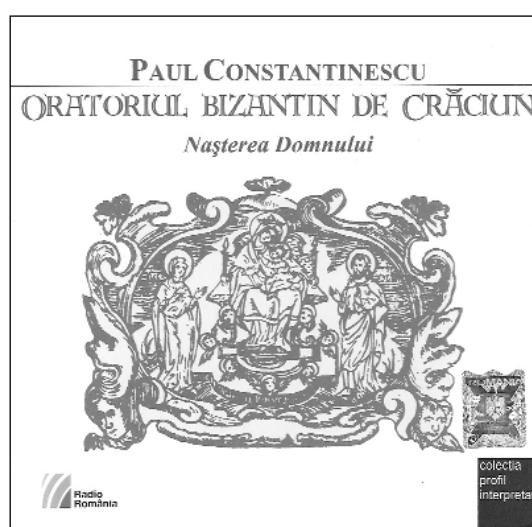
Privit în oglindă, cel mai recent disc al Editurii Casa Radio, la București, ar fi putut fi și el o reușită internațională, reproducînd o înregistrare radio din 1992 a Oratoriului Bizantin de Crăciun de Năsterea Domnului, capodopera lui Paul Constantinescu.

Din păcate, interpretarea nu este o capodoperă, cei doi soliști principali, tenorul Ionel Voineag (Evangelistul) și soprano Sanda Sandru (Arhanghelul Mihai) fiind surprinși, aparent, într-o zi proastă, cu voci nesigure, exces de vibrato, uneori la limita acceptabilitului. Salvează

partial situația mezzosoprana Claudia Codreanu (Fecioara Maria), basul Pompeiu Hărășeanu (Irod) și Corul Academic Radio, pregătit de Aurel Grigoras.

Mă miră că în totuși limitata producție clasică a Casei Radio a fost ales un asemenea concert imperfect. Explicația constă, poate, în performanța Orchestrei Naționale Radio sub bagheta lui Horia Andreescu. Dar chiar și așa discul rămîne la un veac de lumină depărtare de versiunea clasică, as zice imortală, a Oratoriului lui Paul Constantinescu, din anii ’70, cu cvartetul de aur al Filarmonicii, Valentin Teodorian, Emilia Petrescu, Marta Kessler și Helge Boehmches. Un disc Electrecord dintr-o epocă zisă neagră, dar cînd înregistările românești mai circulau în Occident, distribuite de casa Olympia. Astăzi...

Astăzi gîndurile îmi revin la reducerile bugetare și implicit de oameni care pîndesc Radioul și, cum scria cineva pe Facebook-ul meu, la perspectiva ca și compania de discuri a radiodifuziunii să dispară. Habar nu am care săn planurile nouului președinte al instituției, dar ar fi cert o eroare culturală de proporții să se dispenseze de un colectiv care asigură, în fond, necesarul instrument de *public relations* al radioului și este o interfață extrem de utilă, una din puținele, pentru imaginea României culturale în lume. Acolo unde ar fi, potrivit, totuși de intervenit este în a scoate editura și compania de discuri din chingile birocratice și a le obliga să-si assume responsabilitățile și know how-ul editorial și tehnic pentru a deveni o întreprindere rentabilă după regulile pieței libere.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Fără Zahăr, cu volan

Discuțiile „pe marginea șanțului” din satul unde am deschis ochii „către lume” aduceau deseori în centrul atenției pe vreun care încerca să ne ia maul cu diferite chestii. Mai toți se împănuau de mama focului. Unii reușeau să ne păcălească o vreme și credeam spusele lor: că au bani, că au iubit nu ștui cîte femei, că au dat mîna cu Nicu Ceaușescu (da, era unul care se mîndrea nespus), că au cumpărat de la București ediția completă a scrierilor lui Karl May, că au cazan de făcut țuica fără să scoată fum, că săn foarte cunoștuți de localnicii satului vecin, cărora le spuneam coreeni etc. Faptele pe care și le atribuiau puteau fi reale sau nu, stîrneau ironia noastră sau invidia, le verificam dacă „a fost sau n-a fost” în măsura în care aveam și noi vreun interes. Orice contestare, în glumă sau în serios, a celor gonflați se lăsa cu supărări trecătoare, cu ciocniri contondente chiar. Niciodată cu dușmanie „pe viață și pe moarte”.

Dar de fiecare dată cînd unul începea să se laude cu un obiect, atelaj, mașină sau aparat, un lucru care putea fi cumpărat, furat, primit sau găsit, chestiunea se schimba. Pentru că era acolo Nenea, vărul meu, a cărui replică îi tăia lăudărosul orice avînt: „Are și volan?”. Iar dacă nu era Nenea, eram eu (mărtor de multe ori, implicat de prea puține), erau alții care știau, învățaseră și rosteau cele trei cuvinte. Ei bine, astă funcționa ca o înțepătură, ca o punctie în locul cel mai dureros și mai greu de acceptat: orgoliul de proprietar a ceea ce ți se pare că e unic, dar știi bine că nu e. Cite scandaluri am văzut provocate de nevinovata propoziție, ce „demonstrații” de calități vocal proclamate, faptic refuzate, ce drame, ce sictir, ce rupturi de prietenii, de rudenii, de căsnice,

într-un rînd! Mă străduiam pe-atunci să-i împac, nu să-i înțeleg pe protagonisti. Nu țin minte că am reușit mai mult decît o singură dată, într-o chestiune minoră.

Am regăsit acest simptom în lumea artistică. Poeți, prozatori, muzicieni, pictori sau actori, simpli autori cu veleități nepretențioase ori artiști de mare profunzime reacționează ca laudăroșii de pe ulița copilăriei mele la replica lui Nenea. Nici eu n-am făcut excepție în vreo două rînduri, cînd am răspuns ca înțepătat în fudulie, în loc să rîd, aşa cum mă învățat vărul meu. Sper totuși că mi-am păstrat doza de neseriozitate necesară ca să-mi fac scurta (pe)trecre prin lume mai veselă, dacă nu mai lejeră. Am prostul obicei de-a glumi pe seama celor la care țin, am deseori tendința de-a testa durabilitatea unei prietenii aplicînd regula lui Nenea. Desigur, am pierdut destule amicii cu treaba asta, dar nu mă pot opri. Pesemne că „am pierdut” ceea ce n-am avut niciodată, fiindcă prietenile adevărate încă rezistă. Sau am îmbătrînit și-am uitat să întreb dacă „are și volan?”.

I-am apreciat pe băieții ce-si spun Fără Zahăr încă de cînd au năvălit cu „faitonul”. Natural vecini cu Mitoș Micleșeanu, ale cărui satire faceau deliciul internetului moldoromânesc în jurul anului 2000, ei practică un gen de umor greu de menținut la nivelul care desparte divertismentul de așa-numita „artă serioasă”. E oarecum simplu să scrii versuri ironice, să risipești aluzii metatextuale. Dar ca să faci parodie la nivelul aranjamentului muzical, asta presupune talent, multă muncă, inspirație și, neapărat, seriozitate! ‘Ceia doi din Dorohoi (pe care nu-i cunosc nici din pozele puse în revistă), au...

Pe ei Nenea nu i-ar întreba dacă „are și volan?”, pentru că și ei pun întrebarea asta!

» 14

fast food

**PETE
POSTLETHWAITE**

Considerat de Steven Spielberg drept „cel mai bun actor din lume”, este pe nedrept unul din actorii trecuți de marele public la categoria „îl știu de undeva, dar nu știu cum îl cheamă”.

Filmul de vis al lui Christopher Nolan

Radio România Muzical prezintă
În direct de la Opera Metropolitan din New York *La Traviata* de Giuseppe Verdi
Sâmbătă, 15 ianuarie, ora 20
Realizator Luminița Arvunescu

Dragoș Cojocaru

Ei bine, cei de la Warner Brothers n-au de ce să regrette. Banii (foarte mulți) investiți în *Inception*/*Începutul* li s-au întors înmulțit în conturi, filmul lui Nolan fiind un hit menit să compenseze relațivele eșecuri ale „Prințului din Persia” și *Total despre sex*. Cu aproape 800 de milioane de dolari încasări în întreaga lume, *Inception*, în ciuda faptului că a fost cel mai așteptat film al verii, s-a dovedit o mare surpriză, mai ales având în vedere subiectul – foarte multă lume a recunoscut că nu a reușit să înțeleagă ce se petrece, cu adevărat, în această poveste cu hoți prinși în labirintul minții unei victime.

Într-un interviu recent, în „Studio Cine Live”, Nolan tinde să atribuie această reușită faptului că *Inception* a venit cu ceva nou. „Cred că publicul cere cu adevărat noutate în cinema”, spune Nolan. „Chiar dacă *Toy Story 3* este filmul cel mai strălucit

al acestei veri, el este totuși o continuare. Această dorință de nou a spectatorului explică pentru mine triumful unui film precum *Avatar*. Ce poate fi mai pasionant pentru un regizor decât să creeze o lume în întregime nouă, în care totul este permis? Cum a fost cu *Star Wars* în urmă cu 30 de ani...“

Într-un anume fel, *Inception* s-a dovedit antidotul perfect la actuala stare de lucruri în cinema-ul de mare spectacol actual: un film destul de complex ca răspuns la prea multe diverșități „nou-brainer”, o lume nouă într-o abundență de reluări/continuări, un film tradițional într-un an în care 3D-ul, cu bune sau rele, a devenit aproape normă; un film cu efecte speciale inteligente, dar mai mult „old school” într-o lume în care virtualul digital face legea.

Pe de altă parte, se poate spune că *Inception*, film care vorbește despre felul în care poate fi invadată imaginația celorlalți, este în parte o

metaforă pentru cinema, despre felul în care unii creează lumi pe care le impletează în mintea celorlalți. Poate că o astfel de poveste spune multe celor mulți care trăiesc în această lume dominată de mass-media și new media, care sunt prea des recipientele ideilor create în studiouri sau pe platourile talk-show-urilor și însușite pe nemestecate. La fel cum cei mulți s-au recunoscut în povestea cu realitatea fabricată pe computer din *Matrix* sau au înțeles prea bine posibilitățile minunate ale vieții într-un avatar albastru, într-o lume mirifică.

Începutul poate fi găsit în România într-o ediție specială pe 2 discuri, cu un pachet consistent de bonusuri despre culisele producției.

Redescoperiți-l pe Pete Postlethwaite

Nu vreau să închei fără a pomeni despre încă o dispariție care a îndoliat lumea cinema-ului, decesul actorului britanic Pete Postlethwaite, care a încetat din viață la începutul lunii, la vîrstă de numai 64 de ani. Postlethwaite, considerat de Steven Spielberg drept „cel mai bun actor din lume”, este pe nedrept unul din actorii trecuți de marele public la categoria „îl știu de undeva, dar nu știu cum îl cheamă”.

Cei care vor să îl (re)descopere pe Pete Postlethwaite pot urmări, de exemplu, filmul *Romeo + Juliet*, al lui Baz Luhrman, în care britanicul joacă rolul părintelui Lawrence, sau se pot întoarce cu încredere la *Suspectii de serviciu*, ambele ușor de găsit pe DVD în România.

NU-TI LĂSA PRIETENII SĂ CITEASCA O CARTE DE DUZINĂ

INTRĂ PE NOU! WWW.24FUN.RO 24-FUN^{RO}

CEL MAI TARE GRID ONLINE DIN ROMÂNIA

„SUPLIMENTUL DE CULTURĂ” – 300

Lansăm în acest număr, în preajma ediției cu numărul 300 a revistei „Suplimentul de cultură”, (aproape) o pagină dedicată suplimentelor de altădată.

Şase ani de existență poate nu înseamnă (aproape) nimic la scară istorie, dar un efort consistent date fiind vremurile atât de vitrege prin care trece presa culturală de la noi. Pe 13 noiembrie 2004 apără (aproape) numărul 1 al publicației pe care o citiți (spunem aproape deoarece a existat și un număr zero, pe care îl ținem bine ascuns într-un buncăr). Un proiect comun al Editurii

Polirom și „Ziarului de lași”, singular și pînă azi în peisajul presei scrise. „Cîteva edituri (puține), cîteva reviste (puține), o presă cotidiană subredă, supusă la presiuni, și, uneori, un spectacol sau un concert mai reușesc să dezmorzească o viață culturală ce pare să lîncezească molcom și nepăsător în aşteptarea sponsorilor, un Mecena ce întîrzie să vină. Proiectul Editurii Polirom și al „Ziarului de lași” dorește să rupă nefireasca stare de aşteptare.” Era promisiune din urmă cu aproape 300 de ediții. „Cultură și propagandă” era titlul primului dosar inițiat, la care răspundeau Ioan T. Morar, Mircea Mihăies, Liviu Antonesei, Alexandru Călinescu, Bogdan Suceavă și Cristian Mungiu. Primul care ne-a acordat un interviu a fost Horia-Roman Patapievici, actualul

director al Institutului Cultural Român.

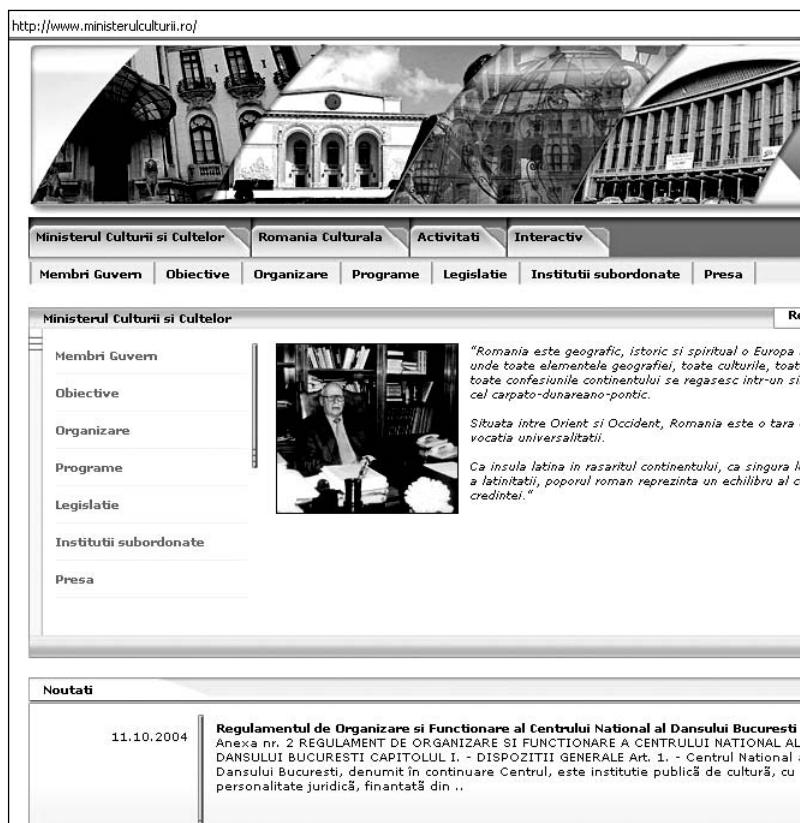
Între rubricile de la începuturi s-a numărat și „X vă recomandă o carte”. Primul X a luat forma doamnei Mona Muscă, încă în vîrvă în spațiul public. A recomandat chiar două volume. În mod ironic (sau nu), acestea erau *Mizerabilii* de Victor Hugo și *Micul prinț* de Antoine de Saint Exupery. Doamna Muscă era aproape ministrul al Culturii. Dar în noiembrie 2004, funcția era încă deținută de Răzvan Theodorescu. Din acel prim număr am selectat un text al lui Florin Lăzărescu, titular (pe atunci) al rubricii „Homepage, sweet home”. „Acțione, umor nebun, un text care nu trebuie ratat” ar suna un text promotional pentru acest articol, în care rolul principal îl joacă șoferul de la... Ministerul Culturii. Aducere aminte plăcută! (SdC)

Şoferul Marian în context european

Florin Lăzărescu

Dacă ai un număr de mobil sau un cont de email te poți considera o persoană fizică. Dacă-ți faci și site, sănse mari să devii o instituție. Cu minime cunoștințe de internet, îți poti construi o adresă www de toată frumusetea. Cu ceva bani (nu mai mulți decât te-ar costa un birou și un scaun ergonomic), îți găsești un student care să se îngrijească de un „sediu” profy. Totul e să știi cum să-ți orchestrez diversiunea. Cum procedezi cînd ai sediu real, fax, telefon și fonduri pe care nu știi cum să le justifici? Îți faci un site. Să protestezi acolo împotriva vînătorilor de bârne, a fumatului ori a corupției. Sau – de ce nu? – încerci să lași impresia că te preocupă cultura.

După ce-am citit la gazetă declarațiile din ultima vreme ale domnului Theodorescu, m-a lovit curiozitatea să văd ce (altceva) mai face Ministerul Culturii și Cultelor. Tineam minte o adresă de net, www.cultura.ro, dar astă era „under construction“. Deși avea o noimă – cultura română se află într-o devăr în construcție, nu m-am multumit și-am căutat pe google. La www.ministerulculturii.ro, s-a deschis o fereastră din care a răsărit capul lui Theodorescu. Era acasă. Am intrat și am citit o scurtă introducere despre patria noastră frumoasă și bogată – și, mai ales, latină! –, făcută de ministru. L-am salutat din mers și am deschis pagina de Activități/Evenimente culturale. Din noianul de manifestări complexe, mi-a sărit în ochi concursul „Spune, spune, fir de iarbă...“. Hoop! Site-ul lui Ienăchiță Văcărescu! – mi-am zis. Total deruat, am descoperit un alt concurs: „Fii ai satului brăilean în conștiința națională“. Să fie cumva site-ul să-mănătoriștilor? – o altă dilemă. O trecere în revistă a evenimentelor

culturale din 2004 – Serbările cartofului la slovaci, Editarea revistei culturale „Dropia“, Personalizarea orașului Călărași, „La o cană cu vin“ în Giurgiu, Concursul național de umor „Cucuruz, mălai de toamnă“, Cartea pentru copii Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare etc. – m-a băgat și mai mult în ceată.

Am renunțat la evenimentele și am intrat pe forum. În afară de administratorul de sistem, mai era înscris un singur utilizator. În rest, o mulțime de subiecte interesante la care erau postate 0 mesaje – 0 răspunsuri. Doar la un singur topic, „Cultura românească în context european“, am dat peste mesajul unui membru al Asociației Scriitorilor Români din Germania.

Era vorba de participarea României la Tîrgul de carte de la Frankfurt, cel mai mare din lume: „Permiteți, vă rog, Stimate Domnule Ministru, a vă transmite mulțumirile mele cele mai sincere și asigura de faptul că colaborarea directă pe care am avut onoarea a o avea cu Doamna Marilena Gaiga, Dr Claudiu Istrate, inclusiv șoferul Marian, a fost excelentă, unitară... Doamne-ajută!“.

Ce să mai comentez? Doamne-ajută-l pe șoferul Marian să integreze cultura românească în context european!

(„Suplimentul de cultură“, numărul 1, 13-19 noiembrie 2004)

VOI N-AȚI ÎNTREBAT
fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

Meniu... Messages... Delete all

Asta a fost formula salvatoare și v-o recomand, ca să scăpați de senzația că sănseți o turmă de oi virtuale în agenda telefonică a cetățeanului Costel sau Dragoș sau Gigi Mecanic. Vă ștergeți toate mesajele și redeveniți individualiți.

E foarte mică probabilitatea ca cineva dintre voi să se întrebe despre ce naiba vorbește eu ăsta, doar dacă nu aveți celular sau sănseți atât de nașparlii (a se citi norocoși) încât să nu vă dea nimeni esemes de an nou. Că mie mi-au dat de mi-a fierb bateria în bietul El-Gi. Numai că nu-mi erau adreseate personal, ci erau date en-gros, cum azvîrli un pumn de grăunțe într-un ocol de găini.

Acum nu aş vrea să fiu nici prea radical, că înțeleg efortul de a plăti două sute de esemesuri, știu că omul a cheltuit cu mine, dar parcă nu simt nici o placere, nimic din acea comuniune sufletească cu cel care îmi trimite mesajul. Nu pot zice că da, mă, uite, ăsta s-a gîndit la mine, ce drăguț din partea lui, că mi-a scris *Un an nou fericit, dragă Bobi*. E un mesaj în general impersonal, cu destinatar multiplu, de multe ori clișeistic, de genul *Fie ca bucuria bla bla bla căldură suflet bla bla bla cei dragi. Cu stima și considerație familia Gheban Relu și Maricica*.

Unde săn felicitările de Crăciun, pe care le scriai cu mîna ta,

trăgeai limba pe timbru și fuga la poșta cu brațul de plicuri pentru bunică, verișor, cununat, fost coleg, șef, amant sau învățătoare? S-ai dus pe apa progresului. Să mai primesc și eu de la verișorul Dinuțu, cel mic și gras și ușor retard, cîte o felicitare anapoda scrisă cu laba și intelectul gîștii, dar emanândă din sinceritatea și bunătatea lui sufletească, mult mai importante decît gramatica limbii române. Că, dacă dădeam un telefon de esoes la poșta din sat, Dinuțu se înființă negreșit și îmi zugrăvea tot apartamentul fără greșeli de ortografie și fără bani, doar din mîndria de a fi din același neam.

Unde săn telefoanele fixe, cu sunetul lor gîjiit, la care răcneam din toți râunichii să aibă un an bun unchiul de la Constanța, cu gîndul la găzduirea gratis ce avea să ne-o ofere vara următoare, sau la care mă chinuam să mă înțeleg pe românește cu Moș Costache, beat turtă, cînd mă suna cu taxă inversă ca să-mi zică de partea mea de porc trimisă cu autobuzul de cinci? Așa îmi ura Moș Costică un an bun, cu porc anexat, cum puteam să nu mă bucur.

Închei și eu ca orice bun creștin: la mulți ani Vasile, Marian, George, Irina, Mirela, Bogdan, Ciprian, Anca, Gina, Cristi, Dana, Radu, Bobo, Dumitru, Alexandra și tuturor celor din cartea de telefon.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marca înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de lași“. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de lași“. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de lași“.

Arte vizuale: Constantin Vică.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafcă: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chiruță, Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu, Elena Vladăreanu, Cristina Hermeziu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294 Distribuție / Abonamente: Mihai Sârbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură“ este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oficiului Rodipet din țară sau oficiului poștal. Cîitorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tip: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură“ utilizează fluxurile de știri Newsin » Manuscrisele primite la redacție nu se înăpoliază

Iulia Blaga: „A fost și anul debuturilor. Răzvan Rădulescu, Marian Crișan, Constantin Popescu au trecut proba primului lungmetraj. 2010 a marcat și o victorie în lupta surdă cu fantomele trecutului“.

ENTICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Felicitări

Nu-mi plac oamenii mereu ocupati, indivizii care te salută din mers și-ți promit că o să stați mai mult de vorbă data viitoare, dar nu acum, pentru că sunteți așteptați în altă parte, și e urgent, și se mai și plâng că au prea multe de făcut, că nu le ajunge timpul, că le-au rămas mînecile de la palton prea mari. (Oricum, timpul n-ajunge niciodată decât puțin, pe fundul borcanului, cît să cureți cu o linguriță ce-a mai rămas pe pereții de sticlă – aceasta a fost o reflectie cu gust de dulceață, deci rog a se consuma ca a atare.) Henry Cole era un om foarte ocupat și probabil că dacă l-aș fi cunoscut așa, cam de la cinci metri și neapărat înainte de 1839, nu ne-am fi întreles foarte bine. În 1840 însă, Henry Cole, funcționar la arhivele statului din Londra, s-a trezit brusc că e prea ocupat ca să mai compună și să trimite toate scrisorile pe care le punea de-obicei în plic de Crăciun. Așa că l-a rugat pe unul dintre artiștii vremii, cu nechezătorul nume de John Calcott Horsley, să deseneze o felicitare de Crăciun care să poată fi trimisă oricui. Iar felicitarea, prima din istoria *Christmas card-urilor*, e strângă și înduioșătoare, ba chiar puțin tel moralizatoare și rece, destul de impersonală cît să nu supere pe nimici, suficient de regizată cît să stârnească admirarea. Din ea ne zimbesc niște convivi fericiti (inclusiv un copil bucălat căruia i se dă să bea dintr-un pahar de vin – spiritele victoriene au fost scandalizate), înconjurați de alții mai puțin fericiti, niște sărmani pe care semenii lor îi ajută cu haine și mîncare. Dacă rotunjim puțin cifrele, am putea spune că nu s-a schimbat mare lucru în ultimii 200 de ani, felicitările arată cam la fel. Numai că nu le mai trimitem nimici. Stau în grătarele de la poștă, una mai urită ca cealaltă, toate din colecția toamnă iarnă 1970. Sau stau prin librării, roșii și plăcute, și așteaptă să le ia cineva și să le lipescă de un cadou. De călătorit, nu mai călătoresc niciuna, valizele stau prăfuite în debara. În locul lor, prosperă www.someecards.com, site-ul cu cele mai cinice, devastator de amuzante și irreverentioase e-card-uri. Asistăm, de fapt, la moartea unei invenții. Crăciun felicit.

P.S.: Am fost contrazisă flagrant de un teanc micuț de felicitări primite pe adresa de-acasă, semn că m-am înșelat. E bine să te-nșeli, mai ales la sfîrșit de an. Ca să-l începi pe următorul cu nasul la locul lui. La mulți ani.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 296

Ce reținem dpdv cinematografic din 2010

FILM

Iulia BLAGA

E greu de făcut o retrospectivă a anului 2010, pentru filme românești și filme străine, în 3.000 și ceva de semne. Să văd cum pot comprima.

În primul rînd aş spune că, dintre filmele străine văzute în 2010, cel mai mult mi-a plăcut *Uncle Boonmee Who Can Recall His Past Lives*, filmul lui Apichatpong Weerasethakul premiat cu Palme d'Or la Cannes. Dintre filme care au intrat în sălile românești am reținut *Marioneta/The Ghost Writer*, *Rețea de socializare/The Social Network*, *Iluzionistul/L'Illusioniste*, *Sete/Bakjwi*, *Ierburii sălbatici/Les herbes folles* sau *Profetul/Un Prophète*, dar nu a existat un singur film cu care să mor de gît (și, mea culpa, nu am văzut nici *Shutter Island*, nici *Lourdes*). Trebuie să spui că filmele românești, *Autoobiografia lui Nicolae Ceaușescu* mi s-a părut corespondentul lui *Uncle Boonmee...* în privința felului în care se raportează la instrumentele cinema-

tografului, sugerînd că, într-o epocă în care tehnica a luat-o bine de tot înainte, soluția e revenirea la ceva foarte primitiv. Un cinema de ficțiune rudimentar – în cazul thailandezelui, în care magia e creată prin mijloace simple (evocînd exotismul retro-avangardist al picturilor lui Henri Rousseau Vameșul), pe cînd în cazul filmului lui Andrei Ujică e vorba mai degrabă de un cinema care interrogează imaginiile de arhivă (de propagandă) pentru a căuta adevărurile universal valabile despre ideea de dictatură și felul în care un dictator e sutinut întotdeauna, tacit, de popor. *Autoobiografia lui Nicolae Ceaușescu* e o perfectă operă la rece, care are detașarea atemporală a unei întreprinderi filosofice, dar nu mi-a pus nodul în gît, cum s-a întîmpinat cu *Marti, după Crăciun* (de Radu Muntean) și *Felicia, înainte de toate* (de Răzvan Rădulescu și Melissa de Raaf). La acestea am apreciat autenticitatea emoțiilor, naturalețea și precizia replicilor, onestitatea vizavi de subiect, doar însă de a descrie importanța unor situații aparent minore.

17 premiere românești destul de diverse

De fapt, cele 17 premiere românești ale anului 2010 au fost destul de diverse, iar acesta e un lucru foarte bun (în 2011 vor fi și mai diverse). *Portretul luptătorului la tinerețe* (de Constantin Popescu) nu a fost cum mă

așteptam, dar e o întreprindere labioasă și un început pentru alte filme despre lupta anticomunistă armată din România, căzută pe nedrept în uitare. *Medalia de onoare* (de Călin Peter Netzer) mi s-a părut interesant pentru că, deși semnat de un regizor din noua gardă, se ocupă de un personaj în etate, un pensionar, propunându-si să schîzeze portretul-robot, trist și amar, al uneia dintre generațiile care au susținut, tacit, dictatura comunistă. *Eu cînd vreau să flui, fluier, fluier* (de Florin Serban) mi s-a părut un film cinstit și direct, în care stilul se plia perfect pe subiect, în vreme ce la *Morgen* (de Marian Crișan) mi-au plăcut cumintenia ardelenescă și retinerea cu care trata o întîmplare simplă, de la granița dintre două tări. 2010 a fost și anul debuturilor. Răzvan Rădulescu, Marian Crișan, Constantin Popescu au trecut proba primului lungmetraj. (*Periferic*, de Bogdan George Apetri, alt film de debut premiat în 2010, are premiera românească în 2011.). 2010 a marcat și o victorie în lupta surdă cu fantomele trecutului: un proiect de Lege a Cinematografiei care intenționa revenirea la metode de mult apuse a fost deocamdată blocat în Parlament, astă după ce multi cineasti prezenti la Festivalul Transilvania au semnat o petiție-protest, făcînd și o mică demonstrație de forță în direct la televizor, în cadrul ceremoniei de premiere a festivalului. În privința concursului de finanțare a proiectelor cinematografice, acesta a avut o singură sesiune în 2010, deși o a doua a fost deschisă cu puțin timp înaintea sfîrșitului anului, cu termen de trimitere a proiectelor și alcătuire a comisiilor în 2011. Nu am mai recapitulat aici și premiile obținute de filmele românești în 2010. Nu cred că se supără cineva pe mine pentru asta....

